

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาระบบการกระจายยาผู้ป่วยในที่หออายุรกรรมพิเศษ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ นำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาผู้ป่วยในแบบเดิม และการปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาผู้ป่วยในที่ออกแบบขึ้นใหม่

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการใช้ระบบการกระจายยาแบบใหม่ โดยแบ่งเป็น

1. ผลต่อระบบการกระจายยา โดยทำการศึกษาจากข้อมูลด้านปริมาณและมูลค่าของยาคลัง
2. ผลต่อปริมาณงานของแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรม โดยศึกษาจากข้อมูลเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
3. ต้นทุนโดยรวมของการดำเนินงาน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาถึงความพึงพอใจของบุคคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ตอนที่ 1

ผลการศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาผู้ป่วยในแบบเดิม และระบบการกระจายยาผู้ป่วยในที่ออกแบบขึ้นใหม่

ผลการศึกษาข้อมูลและระเบียบวิธีปฏิบัติในระบบการกระจายยาผู้ป่วยในที่หออายุรกรรมพิเศษ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ทั้งในระบบเดิมและระบบที่ออกแบบขึ้นใหม่มีรายละเอียด ดังนี้

ระบบการกระจายยาผู้ป่วยในแบบเดิม

ระบบการกระจายยาผู้ป่วยในแบบเดิมที่หออายุรกรรมพิเศษ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เป็นแบบระบบการกระจายยาตามใบสั่งรายตัวผู้ป่วยเป็นหลัก โดยมีรายการยาสำรองไว้บนห่อผู้ป่วย

เมื่อมีการใช้ยาที่สำรองกับผู้ป่วยรายใดไปแล้ว ก็จะทำการศึกษาคืนสต็อก วิธีการปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (แผนภูมิที่ 1 ภาคผนวก ง)

1. การเขียนชื่อยา การชื่อยาเพื่อใช้สำหรับผู้ป่วยแต่ละรายบนหออผู้ป่วย มีการปฏิบัติดังนี้

1.1. หลังจากที่แพทย์เขียนคำสั่งต่าง ๆ ลงในใบคำสั่งแพทย์ (Physician 's Order sheet) (รูปที่ 1 ภาคผนวก จ) ซึ่งจะอยู่ในแฟ้มเวชระเบียนของผู้ป่วยแต่ละคนแล้ว พยาบาลจะเป็นผู้รับคำสั่งแพทย์ โดยทำการคัดลอกยาที่ต้องการใช้ตามคำสั่งแพทย์ลงในใบสั่งยาผู้ป่วยใน (รูปที่ 2 ภาคผนวก จ) โดยจะระบุชื่อยา ประเภท ขนาดหรือความแรง และพยาบาลจะเป็นผู้ระบุจำนวนยาที่ต้องการ โดยคำนวณจากวิธีใช้ ซึ่งจะทำการซื้อไม่เกินปริมาณการใช้ใน 7 วัน ทั้งยาเม็ดและยาฉีด ในกรณีที่เป็นคำสั่งต่อเนื่อง (Continuous order) และไม่เกินปริมาณการใช้ใน 1 วัน ทั้งยาเม็ดและยาฉีด ในกรณีเป็นคำสั่งใช้ใน ช่วง 1 วัน (Order for one day)

1.2. รวบรวมใบสั่งยาผู้ป่วยในแต่ละคน และเสมียนประจำหออผู้ป่วยจะเป็นผู้นำไปส่งยังห้องจ่ายยา ซึ่งสามารถส่งได้ตลอดเวลาทำการ สำหรับนอกเวลาทำการ จะต้องทำการชื่อยาที่ห้องจ่ายยานอกเวลาราชการ

1.3. ทางห้องยาเมื่อได้รับใบสั่งยาแล้วก็จะลงเลขที่รับใบยาและทำการจัดยาให้ตามใบสั่งยานั้น หลังจากเภสัชกรตรวจเช็คแล้วผู้ช่วยเภสัชกรจะเป็นผู้นำยาที่จัดเสร็จไปส่งให้บนหออผู้ป่วย แต่ถ้าเป็นการชื้อนอกเวลาทำการซึ่งทำการซื้อที่ห้องจ่ายยานอกเวลาราชการ เจ้าหน้าที่หออผู้ป่วยจะต้องรอรับยากลับไปยังหออผู้ป่วยเอง

1.4. เมื่อผู้ช่วยเภสัชกรส่งยาให้แล้ว พยาบาลจะทำการตรวจเช็คยาที่ซื้อมานั้นว่าถูกต้องตรงกับใบสั่งยาที่เขียนไปหรือไม่

1.5. จัดเก็บยาลงในกล่องใส่ยาของผู้ป่วยแต่ละราย เพื่อใช้ในการจัดยาแต่ละมือเมื่อถึงเวลาบริหารยา

1.6. สำหรับยาที่เป็นคำสั่งใช้อย่างต่อเนื่อง พยาบาลจะคอยตรวจดูที่กล่องใส่ยาของผู้ป่วยเมื่อใกล้จะหมดก็จะทำการคัดลอกคำสั่งลงในใบสั่งยาผู้ป่วยในอีกครั้ง เพื่อทำการชื้อยามาใช้อีกจนกว่าแพทย์จะสั่งหยุดใช้ยานั้น ในกรณีที่มีการหยุดใช้ยาอาจมีการคืนยาเฉพาะยาที่มีราคาแพงและผู้ป่วยจ่ายเงินสด

1.7. สำหรับคำสั่งยากลับบ้าน แพทย์จะเป็นผู้เขียนใบสั่งยาเอง ซึ่งจะมีชื่อยา ประเภท ขนาดหรือความแรง และวิธีการใช้ยาในกรณีที่แพทย์ไม่เขียน พยาบาลจะทำการลอกลงใบสั่งยา และตรวจสอบปริมาณที่จ่ายและปริมาณที่เหลืออยู่ของผู้ป่วย หลังจากนั้นใบสั่งยาสำหรับยากลับบ้านก็จะถูกส่งมาที่ห้องยา และดำเนินการเช่นเดียวกันกับการชื้อยาเพื่อใช้ในหออผู้ป่วย

2. การจ่ายยา การจ่ายยาสำหรับผู้ป่วยในของแผนกเภสัชกรรม มีวิธีการปฏิบัติดังนี้

2.1 ใบสั่งยาผู้ป่วยในจากหอผู้ป่วยนั้น เมื่อส่งมายังห้องยา จะต้องทำการแยกประเภทของผู้ป่วย ซึ่งประเภทของผู้ป่วยที่เข้ารักษาที่หอผู้ป่วย ภาปร. 15 นี้ จะมี 3 ประเภท คือ ผู้ป่วยเงินสด ผู้ป่วยเงินเชื่อ และเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทยและครอบครัว ซึ่งห้องยานี้จะทำการจ่ายยาให้กับเฉพาะผู้ป่วยเงินสด และผู้ป่วยเงินเชื่อเท่านั้น สำหรับผู้ป่วยที่เป็นเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย จะทำการเบิกยาจากหน่วยสวัสดิการครอบครัวเจ้าหน้าที่ หลังจากแยกประเภทของผู้ป่วยแล้วก็จะทำการประทับวันเดือนปี และลำดับที่ของใบสั่งยาแต่ละใบเสียก่อน

2.2. ผู้ช่วยเภสัชกรทำการเขียนฉลากยาสำหรับยาแต่ละประเภท ฉลากยาจะระบุชื่อผู้ป่วย วันที่ชื้อยา ชื้อยา ขนาดหรือความแรง และจำนวน (รูปที่ 3 ภาคผนวก จ)

2.3. ผู้ช่วยเภสัชกรจัดยาแต่ละชนิดตามที่ระบุในใบสั่งยา

2.4. เภสัชกรตรวจเช็คยาที่จัดไว้ ให้ถูกต้องตรงกับที่ระบุไว้ในใบสั่งยา ยาที่จัดเสร็จจะจัดวางแยกไว้สำหรับหอผู้ป่วยชั้นต่าง ๆ

2.5. สำหรับใบสั่งยาของผู้ป่วยเงินสด ห้องยาจะทำการคิดราคาขายก่อนที่จะนำยาไปส่งให้ยังหอผู้ป่วย สำหรับผู้ป่วยเงินเชื่อ ห้องยาจะส่งใบสั่งยาส่วนที่ 1 (รูปที่ 2 ภาคผนวก จ) ให้กับหน่วยเงินเชื่อของแผนกเภสัชกรรมทำการคิดราคา เพื่อเรียกเก็บเงินจากต้นสังกัด

2.6. ผู้ช่วยเภสัชกรจะนำยาที่ผ่านการตรวจของเภสัชกรแล้ว ไปส่งให้ยังหอผู้ป่วยพร้อมใบสั่งยาส่วนที่ 2 (รูปที่ 2 ภาคผนวก จ) ซึ่งสำเนาใบสั่งยาของผู้ป่วยเงินสดจะมีราคาด้วย

2.7. พยาบาลทำการตรวจเช็คยาที่ได้รับกับสำเนาใบสั่งยา เมื่อทำการตรวจเช็คยาเสร็จเรียบร้อยแล้วสำเนาใบสั่งยาของผู้ป่วยเงินสดจะถูกส่งต่อไปที่แผนกการเงินเพื่อใช้เก็บค่ายา สำหรับใบสั่งยาของผู้ป่วยเงินเชื่อ จะเก็บไว้เป็นหลักฐานที่หอผู้ป่วย

2.8. เมื่อทำการส่งยาแล้ว ใบสั่งยาส่วนที่ 1 ของผู้ป่วยเงินเชื่อจะถูกส่งต่อไปยังหน่วยเงินเชื่อของแผนกเภสัชกรรมทำการคิดราคาเพื่อเรียกเก็บเงินจากต้นสังกัด สุดท้ายจึงส่งใบสั่งยาของผู้ป่วยเงินเชื่อกลับที่ห้องยา และเก็บรวมไว้กับใบสั่งยาผู้ป่วยเงินสดที่ห้องยา เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายยา

3. การรับคืนยา ในกรณีมีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งในการใช้ยา เช่น การหยุดยาหรือเปลี่ยนขนาดของยา หรือจำนวน โดยที่ยานั้นซื้อไปได้ไม่นานนัก เพียงแค่ประมาณ 1-2 วัน พยาบาลจะให้เสมียนประจำหอผู้ป่วยนำยามาคืนพร้อมสำเนาใบสั่งยาที่ได้ซื้อไป เพื่อให้เภสัชกรทำการแก้ไขในสำเนาใบสั่งยา และใบสั่งยาส่วนที่ 1 พร้อมทั้งคิดราคาขายใหม่ และ ทำการแจ้งให้กับแผนกการเงินหรือหน่วยเงินเชื่อทราบ

4. การบริหารยาแก่ผู้ป่วย การจัดยาและการบริหารยาแก่ผู้ป่วยนั้น เป็นหน้าที่ของพยาบาลบนหอผู้ป่วย ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

4.1. เมื่อแพทย์เขียนคำสั่งในใบคำสั่งแพทย์แล้ว พยาบาลจะคัดลอกคำสั่งที่เกี่ยวกับยาทุกชนิด และวิธีการบริหารยาลงในบันทึกการใช้ยา (Kardex) ของผู้ป่วยแต่ละคน (รูปที่ 4 ภาคผนวก จ) โดยจะทำการบันทึกเฉพาะยาที่เป็นคำสั่งใช้ต่อเนื่อง สำหรับคำสั่งยาที่ใช้ 1 วัน หรือ Protocol จะลงในบัตรให้ยาต่างหากเสียไว้ที่ Kardex และจะทำการจดบันทึกรายการยาทั้งหมดที่ต้องบริหารให้กับผู้ป่วยในช่วงเวลา 1 วันลงในแบบฟอร์มปรอท (รูปที่ 5 ภาคผนวก จ) ซึ่งอยู่ในเวชระเบียนผู้ป่วย หลังจากนั้นก็จะเตรียมบัตรให้ยา (Medication card) (รูปที่ 6 ภาคผนวก จ) ซึ่งจะลงบันทึกยาที่เป็นคำสั่งต่อเนื่อง และยาที่เป็นคำสั่งใช้ในช่วง 1 วัน โดยจะทำการบันทึกยา 1 รายการต่อบัตรให้ยา 1 ใบ สำหรับบัตรให้นานี้ จะนำไปใช้ในการจัดเตรียมยาให้กับผู้ป่วย

4.2. พยาบาลจะจัดเตรียมยาสำหรับผู้ป่วยแต่ละรายไว้ ก่อนจะถึงเวลาบริหารยาตามเวลาที่กำหนด (ตารางในภาคผนวก ฉ) โดยจะจัดตามบัตรให้ยา ยาเม็ดที่รับประทานพร้อมกันจะใส่ลงในถ้วยเดียวกัน ยาผงผสมน้ำและยาน้ำ จะใส่แก้วยาน้ำตามขนาดที่แพทย์สั่ง แต่จะยังไม่รินจนกว่าจะถึงเวลาแจกยาให้กับผู้ป่วยเช่นเดียวกับยาเม็ดที่อยู่ในแผงจะทำการแกะก็ต่อเมื่อถึงเวลาแจกยาให้กับผู้ป่วย สำหรับยาฉีด จะเตรียมเมื่อมีการใช้ยาเท่านั้น

4.3. ก่อนจะถึงเวลาบริหารยาให้กับผู้ป่วยเล็กน้อย พยาบาลผู้ที่ทำหน้าที่แจกยาให้กับผู้ป่วยจะทำการตรวจเช็คยาที่จัดเตรียมไว้พร้อมกับแกะยาออกจากแผง เมื่อเรียบร้อยจึงเข็นรถที่มียาหรือนำถาดที่ใส่ยาของผู้ป่วยแต่ละรายไปตามห้องผู้ป่วย เพื่อนำยาไปบริหารให้กับผู้ป่วย

จากการศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาแบบเดิมที่ใช้กันอยู่ บนหออายุรกรรมพิเศษ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งมีลักษณะการจ่ายยาตามใบสั่งรายตัวผู้ป่วยเป็นหลักนั้น มีจุดบกพร่องในขั้นตอนการปฏิบัติงานซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. การคัดลอกคำสั่งแพทย์ลงในบันทึกการใช้ยา บัตรให้ยา หรือ ใบสั่งยา โดยไม่มีการตรวจสอบชำระระหว่างแผนกเภสัชกรรม และแผนกพยาบาล อาจเกิดข้อผิดพลาดได้จากการคัดลอก หรือการอ่านคำสั่งแพทย์ของพยาบาลมีผลทำให้เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนในการใช้ยาขึ้นได้

2. การจ่ายยาโดยเภสัชกรไม่มีโอกาสรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยที่อาจเกี่ยวข้องกับกรการใช้ยา เช่น ประวัติการใช้ยา ภาวะโรคของผู้ป่วย รายการยาทั้งหมดที่ผู้ป่วยแต่ละรายได้รับอยู่ ทำให้ไม่มีโอกาสตรวจสอบการเกิดปฏิกิริยาระหว่างกันของยาหรือเกิดภาวะแทรกซ้อนของยาและโรคขึ้นได้ ตลอดจนการสั่งยาที่ซ้ำซ้อนได้

3. การใช้บุคคลากรไม่เหมาะสม ทำให้พยาบาลต้องเสียเวลาในการดูแลผู้ป่วยไป เนื่องจากต้องเสียเวลาจัดการดูแลเรื่องยา โดยต้องทำหน้าที่เขียนชื่อยา ตรวจสอบชื่อยาที่จะหมด เก็บรักษา ยานบนหอผู้ป่วย และจัดเตรียมยาแต่ละมือให้กับผู้ป่วย

4. พยาบาลซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้ป่วยโดยตรง ทำให้ไม่มีเวลาที่จะจัดการดูแลยานบนหอผู้ป่วยเท่าไรนัก ทำให้มีโอกาสที่จะพบยาหมดอายุ หรือเสื่อมสภาพได้ง่าย

5. เนื่องจากจำนวนหรือปริมาณยาที่เขียนชื่อมาแต่ละครั้งมีปริมาณมากกว่าที่ใช้ใน 24 ชั่วโมง หรือ 1 วัน เมื่อมีคำสั่งหยุดใช้ยาหรือเปลี่ยนขนาดยาที่ให้ ทำให้มียาเหลือค้างบนหอผู้ป่วยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากระบบการคืนยายังไม่ชัดเจน

6. การคิดราคายา เนื่องจากการซื้อยามักทำการซื้อยาในปริมาณที่พอใช้ใน 7 วัน เมื่อมีคำสั่งหยุดยา หรือเปลี่ยนขนาดการใช้ยา ทำให้เกิดปัญหาอันเนื่องจากการเสียเงินสำหรับยาที่ไม่ได้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถคืนยาได้ นอกจากนี้ในบางครั้งมีการนำยาจากสต็อกยาไปใช้ตามคำสั่งแพทย์ไปก่อน ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีที่จำเป็นต้องให้ยาในทันที แล้วลืมนำใบสั่งยามาซื้อยาไปทดแทนยาที่ใช้จากสต็อกไป ทำให้โรงพยาบาลสูญเสียรายได้จากการคิดราคาอย่างไม่ครบถ้วน ซึ่งรวมความแล้วคือ ทำให้การคิดราคาอย่างไม่ยุติธรรมต่อโรงพยาบาลและต่อตัวผู้ป่วย โดยเฉพาะยาชนิดจะรวมกันทำให้แยกไม่ออกว่าใช้กับผู้ป่วยรายใดหรือมีปริมาณการใช้เท่าไรในผู้ป่วยแต่ละราย เช่น ยาให้เมื่อมีอาการซึ่งตรวจสอบได้ยากจากฟอร์มปรอท และทำให้เสียเวลาในการตรวจสอบมาก

ระบบการกระจายยาผู้ป่วยในแบบใหม่

ระบบการกระจายยาผู้ป่วยในที่ออกแบบขึ้นใหม่ เพื่อนำมาใช้กับงานจ่ายยาผู้ป่วยในของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์นั้น ได้นำหลักการบางอย่างของระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดสมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้ (รูปที่ 2 ภาคผนวก ค)

1 การเบิกยา

1.1. เมื่อแพทย์เขียนสั่งใช้ยาลงในใบคำสั่งแพทย์ เภสัชกรจะเป็นผู้ขึ้นไปรับคำสั่งแพทย์ โดยทำการคัดลอกยาลงในแบบบันทึกการจ่ายยาประจำตัวผู้ป่วย (รูปที่ 7 ภาคผนวก จ) โดยในแบบบันทึกการจ่ายยาประจำตัวผู้ป่วยจะมีชื่อผู้ป่วย เลขที่ตัวไปของผู้ป่วย (HN.) เลขประจำตัวผู้ป่วยใน (AN.) หมายเลขห้อง อายุ โรคประจำตัวผู้ป่วย ประวัติการจ่ายยาและการวินิจฉัยโรคขั้นต้น และประวัติการแพ้ยาที่ต้องระมัดระวังในแบบบันทึกการจ่ายยาประจำตัวผู้ป่วยจะมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นคำสั่งใช้ยาต่อเนื่องและส่วนที่เป็นคำสั่งใช้ยาในช่วง 1 วัน ซึ่งเภสัชกรจะทำการคัดลอกคำสั่งแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับยาลงในแบบบันทึกการจ่ายยานี้ทั้งหมด

1.2. การรับคำสั่งแพทย์ เภสัชกรจะกระทำวันละอย่างน้อย 3 ครั้ง คือในช่วงเช้าเวลา 8.00 - 8.30 น. และ 10.00 - 10.30 น. ช่วงเย็นเวลา 16.00 -17.00 น. เพื่อให้ทันต่อคำสั่งแพทย์ที่จะมีการเปลี่ยนแปลง สำหรับในช่วงเวลาทำการที่นอกเหนือไปจากนี้ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งแพทย์ หรือมีการสั่งใช้ยาใหม่ พยาบาลบนหอผู้ป่วยจะโทรศัพท์มาแจ้งให้เภสัชกรทราบ และเภสัชกรก็จะขึ้นไปรับคำสั่งแพทย์

1.3. สำหรับคำสั่งใช้ยานอกเวลาทำการ ถ้ารายการยานั้นมีอยู่ที่หอผู้ป่วย พยาบาลก็จะนำจากสต็อกไปใช้กับผู้ป่วยก่อนและจะทำการจดบันทึกในใบหมายเหตุจากแผนกพยาบาลถึงแผนกเภสัชกรรม(รูปที่ 9 ภาคผนวก จ) เพื่อเภสัชกรจะได้นำไปคิดค่ายากับผู้ป่วยและนำมาใช้คืนให้สต็อก แต่ถ้ารายการยานั้นไม่มีอยู่ที่หอผู้ป่วย พยาบาลก็จะทำการเขียนชื่อยาและให้เจ้าหน้าที่ประจำหอผู้ป่วยนำไปซื้อที่ห้องยานอกเวลาราชการ และดำเนินวิธีการเช่นเดียวกับในระบบการกระจายยาแบบเดิม

1.4. สำหรับยากลับบ้าน แพทย์จะทำการเขียนใบสั่งหรือในบางครั้งแพทย์เขียนคำสั่งลงในใบคำสั่งแพทย์และเภสัชกรจะเป็นผู้คัดลอกใบสั่งยาเอง แล้วใบสั่งยานั้นก็จะถูกส่งมายังห้องยาเพื่อดำเนินการเช่นเดียวกับในระบบเดิม

1.5. เกสัชกรจะรับคำสั่งเฉพาะที่เกี่ยวกับยาเม็ด ยาฉีด ยาน้ำ ยาใช้ภายนอกเท่านั้น สำหรับน้ำยาฆ่าเชื้อ ยาฉีดปริมาณมาก เช่น D5W อาหารเสริม พยาบาลคัดลอกลงใบสั่งยา เมื่อมีคำสั่งใช้ และนำใบสั่งยามาซื้อที่ห้องยาเช่นเดียวกับในระบบเดิม

2. การจ่ายยา

2.1. เกสัชกรจะนำแบบบันทึกการใช้ยามาคัดลอกลงในแบบบันทึกการจัดยา(รูปที่ 8. ภาคผนวก จ) เพื่อทำการจัดยาในแบบบันทึกการจัดยาจะระบุชื่อผู้ป่วย หมายเลขห้อง เลขที่ทั่วไปของผู้ป่วย เลขที่ผู้ป่วยใน ประเภทผู้ป่วย (เงินสดหรือเงินเชื่อ) เวลาการบริหารยาผู้ป่วย และจำนวนเงินค่ายา

การบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกการจัดยา จะทำการบันทึกข้อมูล ดังนี้

1. ยาที่จ่ายให้อย่างต่อเนื่อง ทำการบันทึกข้อมูลโดยการเขียนรายการยา วิธีบริหารยา และจำนวนที่จ่ายให้ใน 1 วัน โดยจะทำการบันทึกตลอดทุกวันที่มีคำสั่งใช้ยานั้นอยู่

2. ยาที่ไม่ต้องให้ต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่ยาที่เป็นคำสั่งใช้ใน 1 วัน และยาใช้ภายนอก จะทำการบันทึกเช่นเดียวกันกับยาที่จ่ายให้อย่างต่อเนื่อง แต่จะบันทึกจำนวนที่จ่ายลงในช่องวันที่จ่ายยาให้เพียงช่องเดียวเท่านั้น และจะทำการบันทึกอีกก็ต่อเมื่อมีคำสั่งใช้ยานั้นอีก หรือในกรณีที่เป็นยาภายนอก แล้วยาหมดมีการขอเบิกเพิ่ม

ขั้นตอนการจ่ายยาอย่างต่อเนื่องนี้จะทำทุกวัน ยาที่จ่ายให้ในแต่ละวันจะเริ่มหลัง 18.00 น. ของวันที่จ่าย และมีปริมาณเพียงพอถึง 18.00 น. ของวันรุ่งขึ้น

2.2. ผู้ช่วยเกสัชกรนำแบบบันทึกการจัดยาที่คัดลอกเรียบร้อยแล้ว เขียนฉลากยา (รูปที่ 11 ภาคผนวก จ) โดยที่ฉลากยาจะระบุชื่อผู้ป่วย หมายเลขห้อง วันที่จ่ายยา เวลาและวิธีบริหารยา

2.3. ในกรณีที่เป็นการชื้อน้ำยาฆ่าเชื้อ ยาฉีดปริมาณมาก เช่น D5W. ที่ใช้ใบสั่งยาแบบเดิมอยู่นั้นก็ดำเนินการจ่ายยาเหมือนกับในระบบเดิม

3. การจัดยา

3.1. หลังจากเขียนฉลากยาเรียบร้อยแล้ว ผู้ช่วยเกสัชกรจะเป็นผู้จัดยาแต่ละรายการ สำหรับผู้ป่วยตามจำนวนที่ระบุในใบจัดยานั้น รูปแบบของยาที่จ่ายไป มีดังนี้

สำหรับยาเม็ดจะแบ่งบรรจุในซองพลาสติกใสมีฉลากชื่อยากำกับ (รูป 11 ภาคผนวก จ) ระบุชื่อการค้า ชื่อตัวยา ความแรง วันหมดอายุ โดยจำนวนที่บรรจุจะเป็น 1 หน่วยของขนาดใช้ใน 1 มื้อ และจะจัดยาประเภทต่าง ๆ ที่แบ่งบรรจุแล้ว รวมกันสำหรับยาที่รับประทานพร้อมกัน ยาที่รับประทานก่อนและหลังอาหารจะแยกซองกัน และยาที่รับประทานตามเวลา เช่น ทุก 4 ชม.

ทุก 6 ชม. หรือยาที่ให้ตามอาการก็จะแยกของแม้ว่าจะ มีบางเวลาที่ให้ในเวลาเดียวกัน สำหรับยานี้จะบรรจุใส่ซองพลาสติกใสมีฉลากยากำกับหรือติดฉลากกำกับเลขในกรณีที่ขวดบรรจุยามีขนาดใหญ่ จำนวนที่จ่ายมีปริมาณการใช้ไม่เกิน 24 ชม.

สำหรับยาน้ำจะแบ่งบรรจุในขวดขนาด 30 ซีซี ตามปริมาณที่ได้รับประทานใน 1 มื้อ และมีฉลากซึ่งระบุชื่อ หมายเลขห้อง ชื่อยา ปริมาณที่รับประทาน ใน 1 มื้อ เวลารับประทาน

สำหรับยาใช้ภายนอก จะจ่ายตามขนาดบรรจุนั้นไม่มีการแบ่ง และจะจ่ายเพิ่มให้อีกเมื่อยานั้นหมด หรือ มีคำสั่งขอเบิกเพิ่ม

3.2. กรณีที่รุ่งขึ้นเป็นวันหยุดจะทำการจัดยาล่วงหน้า เนื่องจากไม่มีการปฏิบัติงานในระบบใหม่ แต่จะบรรจุใส่ซองแยกกันอย่างชัดเจน และมีปริมาณเพียงพอในการใช้ช่วงวันหยุด ยาใดที่มีปัญหา เช่น บางรายการยาผู้ป่วยมียามาเอง แผนกเภสัชกรรมไม่ต้องจัดไว้ หรือมีการแทนยาซึ่งได้ปรึกษาแพทย์แล้ว เนื่องจากยาที่แพทย์สั่งมาไม่มีในห้องยา เภสัชกรก็จะทำการเขียนแจ้งรายการยาที่มีปัญหาไว้ในใบแจ้งเหตุ จากแผนกเภสัชกรรมถึงแผนกพยาบาล (รูปที่ 9 ภาคผนวก จ) แล้วเก็บไว้ในกล่องใส่ยาประจำตัวผู้ป่วยนั้น

4. การตรวจเช็ดยา

ยาที่จัดเรียบร้อยแล้ว จะจัดแยกไว้แต่ละคน เภสัชกรตรวจเช็คชนิดของยา จำนวนยา วิธีใช้บนฉลากยา ว่าถูกต้องตรงกับแบบบันทึกการจัดยาหรือไม่

5. กล่องใส่ยาประจำตัวผู้ป่วยและผู้เก็บยา

ตู้เก็บยาจะมี 2 ชุด โดยชุดแรกจะอยู่ที่หอผู้ป่วยเพื่อแจกยาให้กับผู้ป่วย ส่วนอีกชุดหนึ่งจะอยู่ที่ห้องจ่ายยา เพื่อเตรียมไว้จัดยาในวันต่อไป ตู้เก็บยาแต่ละชุดจะมีกล่องใส่ยาประจำตัวผู้ป่วยแต่ละคน โดยจะวางเรียงตามหมายเลขห้อง ในกล่องใส่ยาของผู้ป่วยแต่ละคนจะมี 5 ช่อง แยกเป็นมือเช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน และ ยาที่ให้ตามเวลา ยาใดที่รับประทานเวลาเดียวกัน เช่น ก่อนอาหารเช้าและหลังอาหารเช้าซึ่งแยกคนละช่องจะรวมอยู่ในช่องมือเช้าด้วยกัน กล่องใส่ยานี้จะใส่ยาเม็ด ยาน้ำเท่านั้น สำหรับยานิด ยาใช้ภายนอกจะเก็บแยกใส่ไว้ในตะกร้าซึ่งจะวางอยู่บนตู้เก็บยา

6. การคิดราคาขาย และการส่งใบแจ้งหนี้ค่ายา

ในระบบการกระจายยาที่ออกแบบขึ้นใหม่นี้ เกสซ์กรจะต้องคิดราคาขายทุกวัน และบันทึกลงในแบบบันทึกการจัดยาของแผนกเภสัชกรรม การคิดราคาขายจะทำเมื่อมีการแลกเปลี่ยนตู้เก็บยาลงมาเรียบร้อยแล้ว เพื่อเกสซ์กรจะได้ดูว่ามียาของผู้ป่วยคนใดเหลือคืนมาบ้าง ภายหลังจากคิดราคาขายแล้ว เกสซ์กรจะเป็นผู้เขียนใบแจ้งหนี้ โดยในใบแจ้งหนี้ค่ายาจะระบุ ชื่อผู้ป่วย เลขประจำตัวโรงพยาบาลของผู้ป่วย เลขที่ผู้ป่วยใน หมายเลขห้อง ประเภทของผู้ป่วย และจำนวนเงินค่ายา ใบแจ้งหนี้ที่เขียนเสร็จผู้ช่วยเกสซ์กรจะเป็นผู้นำไปส่งโดยจะทำการแยกกัน คือ สำหรับผู้ป่วยเงินสดจะส่งให้แผนกการเงิน เพื่อเรียกเก็บเงินจากผู้ป่วยโดยตรง สำหรับผู้ป่วยเงินเชื่อจะส่งให้หน่วยเงินเชื่อของแผนกเภสัชกรรม เพื่อเรียกเก็บเงินจากต้นสังกัด

7. การบริหารยา ขั้นตอนการจัดเตรียมยาให้ผู้ป่วย และการบริหารยาให้กับผู้ป่วยใน มีลักษณะการปฏิบัติเช่นเดียวกับในระบบการกระจายยาแบบเดิม ดังนี้

7.1 พยาบาลจะคัดลอกคำสั่งที่เกี่ยวกับยาทุกชนิด และวิธีการบริหารยาลงในบันทึกการใช้ยา (Kardex) ของผู้ป่วยแต่ละคน โดยจะทำการบันทึกเฉพาะยาที่เป็นคำสั่งใช้ต่อเนื่อง และจะทำการจดบันทึกรายการยาทั้งหมดที่ต้องบริหารให้กับผู้ป่วยในช่วงเวลา 1 วันลงในแบบฟอร์มปรอท ซึ่งอยู่ในเวชระเบียนผู้ป่วย หลังจากนั้นก็จะเตรียมบัตรให้ยา (Medication card) เช่นเดียวกับในระบบการกระจายยาแบบเดิม

7.2. พยาบาลที่มีหน้าที่แจกยาให้ผู้ป่วย จะจัดเตรียมยาสำหรับผู้ป่วยแต่ละรายไว้ก่อนเวลาที่จะบริหารยาตามเวลาที่กำหนด โดยจะนำยาออกจากกล่องใส่ยาผู้ป่วยแล้วตรวจเช็คกับบัตรให้ยา และนำยาเม็ดที่รับประทานพร้อมกันจะใส่ลงไปด้วยเดียวกันของผู้ป่วยแต่ละราย ยาน้ำซึ่งทางแผนกเภสัชกรรมได้แบ่งบรรจุตามขนาดให้ยาแต่ละมือแล้วก็จะนำไปแจกให้ผู้ป่วยได้เลย โดยที่ไม่ได้มีการรินใส่แก้ว ส่วนยาฉีดยาจะเตรียมเมื่อมีการใช้ยาเท่านั้น

7.3. เมื่อถึงเวลาบริหารยา พยาบาลจะเป็นผู้เซ็นรถเก็บยาไปตามห้องผู้ป่วยนำยาที่เตรียมไว้ไปบริหารยาแก่ผู้ป่วย

7.4. เมื่อมียาใดเหลือ เนื่องจากแพทย์สั่งเปลี่ยนหรือหยุดใช้ยา พยาบาลจะเก็บคืนในกล่องใส่ยาผู้ป่วยตามมือที่คืน

จะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของระบบการกระจายยาแบบเดิม โดยนำหลักการบางอย่างของระบบการกระจายยาแบบยูนิตโดสมาประยุกต์ใช้ ทำให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. เกสซ์กรซึ่งเป็นผู้รับคำสั่งแพทย์ ได้อ่านลายมือแพทย์โดยตรง โดยไม่ผ่านการคัดลอกอีกครั้ง ทำให้ได้มีโอกาสทบทวนคำสั่งแพทย์และจ่ายยาได้ถูกต้องตามที่แพทย์สั่ง

2. จากการที่เกสซ์กรได้เป็นผู้อ่านคำสั่งแพทย์โดยตรงจาก chart ของผู้ป่วย ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยและประวัติการใช้ยาตลอดจนการแพ้ยาซึ่งนำมาช่วยในการพิจารณาความเหมาะสมในการใช้ยาได้

3. จากการที่เกสซ์กรตรวจเช็ดยาที่จัดแล้ว เมื่อนำยาไปส่งยังหอผู้ป่วย พยาบาลได้ทำการตรวจเช็คอีกครั้งจากบัตรให้ยา ทำให้มีการตรวจสอบการใช้ยาซึ่งกันและกันระหว่างแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรม เมื่อมีรายการยาใดที่แผนกเภสัชกรรมจัดให้ไม่ตรงกับบัตรให้ยา ก็มีการสอบถามกัน เพื่อให้มีการใช้ยาได้อย่างถูกต้อง

4. การจัดยาให้มีปริมาณการใช้ไม่เกิน 1 วัน นั้น ช่วยลดปริมาณยาคงคลังที่เก็บบนหอผู้ป่วยได้

5. การคิดราคาขายเป็นไปอย่างถูกต้องแม่นยำขึ้น เนื่องจากมีการคิดราคาขายทุกวันและเมื่อมียาเหลือ ก็จะสามารถคืนได้ ทำให้ลดปัญหาที่เกิดจากการที่ผู้ป่วยต้องสิ้นเปลืองสำหรับยาที่ไม่ได้ใช้ และในกรณีที่มีคำสั่งใช้ยาค่วน หรือเป็นยาที่ต้องให้ทันที (stat order) พยาบาลจะหยิบจากสต็อก บนหอผู้ป่วยในใช้ไปก่อน และจะเขียนใบแจ้งเหตุไว้เพื่อเกสซ์กรจะได้นำยามาคืน และหักเงินค่ายากับผู้ป่วยซึ่งทำให้ไม่มีการรั่วไหลในการเก็บเงินค่ายา เป็นการยุติธรรมทั้งต่อผู้ป่วยและโรงพยาบาล

6. ช่วยลดปริมาณงานในการคัดลอกคำสั่งแพทย์ลงในใบสั่งยา โดยที่ใช้ระบบการกระจายยาระบบใหม่นี้ พยาบาลจะเขียนชื่อยาเฉพาะแต่เพียงน้ำยาฆ่าเชื้อ ยาฉีดปริมาตรมาก อาหารเสริม หรือเฉพาะยาที่แพทย์เขียนสั่งใช้นอกเวลาทำการเท่านั้น ทำให้พยาบาลมีเวลาในการดูแลผู้ป่วยมากขึ้น

7. ลดเวลาในการจัดเตรียมยาให้กับผู้ป่วยในแต่ละมือ เนื่องจากยาที่ทางแผนกเภสัชกรรมจัดให้จะรวมอยู่ในซองเดียวกันกรณีที่รับประทานเวลาเดียวกัน พยาบาลสามารถหยิบมาจัดได้เลย ซึ่งในระบบเดิม ยาของผู้ป่วยจะใส่ซองแยกตามชื่อยา และรวมกันอยู่ในกล่องใส่ยาประจำตัวผู้ป่วย ทำให้ต้องเสียเวลาส่วนหนึ่งในการค้นหา

8. พยาบาลสามารถรู้ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญทางยา ลักษณะเม็ดยา และวันหมดอายุของยา ได้จากสติ๊กเกอร์บนของพลาสติกได้ที่แผงบรรจุยา ทำให้เมื่อมีคำสั่งหยุดใช้ยา หรือมีการเปลี่ยนขนาดยา สามารถทำได้ถูกต้องแม่นยำขึ้น

9. เกสัชกรได้มีโอกาสดูแลการใช้ยาของผู้ป่วย สามารถใช้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานตรงตามวิชาชีพ และสามารถติดตามการใช้ยาของผู้ป่วยได้ ซึ่งเป็นแนวทางในการเริ่มการงานบริการทางเภสัชกรรม

10. การที่เกสัชกรขึ้นไปปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย โดยทำหน้าที่ตามคำสั่งแพทย์หรือส่วนบริหารยานั้น เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ระหว่างแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดงานบริการเภสัชกรรมทางคลินิกอื่น ๆ ตามมา

อย่างไรก็ตามแม้ว่าระบบการกระจายยาที่ได้ออกแบบขึ้นใหม่นี้จะปฏิบัติได้จริง และทำให้เกิดประโยชน์ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็ยังมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคบางประการ

1. รูปแบบของยาที่จ่ายไปบนหอผู้ป่วย เนื่องจาก ต้องการให้เป็นหนึ่งหน่วยของขนาดใช้ยา จึงมีปัญหาในการจัดเตรียม ได้แก่

1.1. รายการยาส่วนใหญ่ที่ซื้อจากบริษัทไม่ได้ทำในรูปแบบยูนิตโดส และขนาดของยาที่แพทย์สั่งใช้ก็แตกต่างกันไป จึงต้องมีการจัดเตรียมบรรจุยาขึ้นใช้เอง เนื่องจากขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการแบ่งบรรจุยา

1.2. ขาดกำลังคนในการจัดเตรียมแบ่งบรรจุยา เนื่องจากการแบ่งบรรจุยาตามขนาดการใช้ยา ต้องทำทุกรายการยา และทุกวัน

1.3. ยาที่แบ่งบรรจุไว้แล้วนั้นเนื่องจากต้องทำไว้ในปริมาณมาก เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการจัดยาในแต่ละวัน ทำให้ต้องอาศัยเนื้อที่ในการเก็บมากขึ้น ซึ่งในห้องเก็บยาเองมีเนื้อที่จำกัด ทำให้ไม่พอที่จะเก็บยารูปแบบยูนิตโดสที่ต้องบรรจุไว้ล่วงหน้าได้

2. ยาเม็ดที่จ่ายให้กับผู้ป่วยจะแบ่งบรรจุในซองพลาสติกขนาดเล็กทั้งหมด แม้ว่า จะเป็นยาที่บรรจุอยู่ในแผงแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้มีลักษณะใกล้เคียงกับยูนิตโดสมากที่สุด และเมื่อถึงเวลาบริหารยา พยาบาลจะเป็นผู้แกะยาจากซองพลาสติก และแกะยาออกจากแผงอีกในกรณีที่ยานั้นบรรจุในแผง ทำให้เวลาในการจัดเตรียมยาไม่ได้ลดลง

3. ไม่สามารถบริหารยาได้จากภาชนะบรรจุยาโดยตรง เนื่องจากขนาดภาชนะบรรจุที่เหมาะสม ทำให้พยาบาลต้องเสียเวลาในการจัดเตรียมยาและถ่ายยาใส่ภาชนะใหม่ เพื่อนำไปบริหารให้กับผู้ป่วย

4. ไม่สามารถกำหนดการออกรอบ เพื่อตรวจและสั่งการรักษาของแพทย์ได้ เวลาที่จะตรวจและเขียนคำสั่งแพทย์จึงไม่แน่นอน ดังนั้นแผนกพยาบาลจึงต้องโทรศัพท์แจ้งแก่ทางห้องยา เพื่อให้เกสัชกรขึ้นไปปรับคำสั่งแพทย์วันละหลายครั้ง เป็นการเสียเวลากับแผนกพยาบาล และแผนกเภสัชกรรม

5. ขาดกำลังคนจึงไม่สามารถ ปฏิบัติงานในวันหยุดได้ จึงทำให้การปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ มีลักษณะของระบบการกระจายยาแบบเดิมปนอยู่ ทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานของแผนกพยาบาลในบางครั้ง และการจัดยาล่วงหน้าในกรณีในวันรุ่งขึ้นเป็นวันหยุด เป็นการเพิ่มปริมาณของงานให้กับทางแผนกเภสัชกรรมเป็นจำนวนมาก

ตอนที่ 2

ผลการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการใช้ระบบการกระจายยาแบบใหม่

1. ผลต่อระบบการกระจายยา

จากการศึกษาปริมาณและมูลค่ายาคงคลังบนหอผู้ป่วยก่อนที่จะมีการพัฒนาระบบการกระจายยา ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงจำนวน (รายการ) และมูลค่า (บาท) ของยาเม็ด กับยาฉีด โดยแบ่งตามคุณภาพของยาที่ตรวจพบ

คุณภาพของยา	จำนวน (รายการ)		มูลค่า (บาท)	
	ยาเม็ด	ยาฉีด	ยาเม็ด	ยาฉีด
ยังสามารถใช้ได้	292 (78.92%)	161 (92.53%)	63,370.41(77.25%)	327,681.50(92.48%)
ใกล้หมดอายุ ^(a)	11 (2.97%)	12 (6.90%)	970.40 (1.18%)	21,188.00 (5.98%)
แกะออกจากแพง	14 (3.78%)	—	602.10 (0.73%)	—
ยาหมดอายุ	138 (37.30%)	7 (4.02%)	17,087.77 (20.83%)	5,475.00 (1.55%)
ยาทั้งหมด ^(b)	370	174	82,030.68	354,344. 50

(a) ยาที่จะหมดอายุภายใน 3-6 เดือน หลังจากวันที่ทำการตรวจนับ

(b) รายการยา 1 รายการมียาที่มีคุณภาพหลายอย่างปนกันอยู่ เช่น มีทั้งยาที่ใช้ได้ และหมดอายุรวมกันอยู่

จากการสำรวจมูลค่ายาคงคลัง พิจารณาเฉพาะยาเม็ด และยาฉีด เนื่องจากเป็นกลุ่มยาที่มีปริมาณและมูลค่ามาก จะเห็นได้ว่า มีจำนวนรายการถึง 370 รายการสำหรับยาเม็ดและ 174 รายการสำหรับยาฉีด โดยยาเม็ดมีมูลค่า 82,030.68 บาท และยาฉีดมีมูลค่า 354,344.50 บาท และจากตาราง จะเห็นได้ว่า มียาเม็ดหมดอายุ 138 รายการ (37.30 %) คิดเป็นมูลค่า 17,087.77 บาท (20.83 %) และยาฉีดหมดอายุ 7 รายการ (4.02 %) คิดเป็นมูลค่า 5,475.00 บาท (1.55%) รวมเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 22,562.77 บาท (5.17%) และเมื่อพิจารณา ยาเม็ดและยาฉีดใกล้หมดอายุ พบ 11 ราย

การ(2.97%) และ 12 รายการ(6.90%) ตามลำดับ คิดเป็นมูลค่า970.40 บาท (1.18%) สำหรับยาเม็ด และ 21,188.00 บาท (5.98%) สำหรับยาฉีด รวมมูลค่าทั้งสิ้น 22,158.40 บาท (5.08 %)

จะเห็นได้ว่า โรงพยาบาลต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งไปกับยาหมดอายุ (22,562.77 บาท) ซึ่งเกิดจากการเก็บรักษาไม่เหมาะสม หรือยาค้างอยู่บนหออผู้ป่วยนานเกินไป เนื่องจากพยาบาลซึ่งต้องดูแลผู้ป่วยไม่มีเวลามาดูแลเรื่องยา การมีเภสัชกรขึ้นไปปฏิบัติงานดูแลเรื่องยาบนหออผู้ป่วยจะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ลงไปได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาใกล้หมดอายุซึ่งมีมูลค่ารวม 22,158.40 บาท ถ้ามีการตรวจพบก่อนสามารถนำไปหมุนเวียนใช้ภายในโรงพยาบาลหรือเปลี่ยนกับบริษัทยาก่อนที่ยาจะหมดอายุ ทำให้ลดการสูญเสียส่วนนี้ลงไปได้เช่นกัน สำหรับยาที่แกะออกจากแพ่ง ซึ่งมี 14 รายการ (3.78%) คิดเป็นมูลค่า 602.10 บาท เป็นส่วนที่อาจจะสูญเสียได้ เนื่องจากยามีโอกาสเสื่อมสภาพได้เร็วกว่าที่ควร เภสัชกรที่ปฏิบัติงานบนหออผู้ป่วยสามารถลดการสูญเสียส่วนนี้ลงได้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาที่เหมาะสม

จุดประสงค์หลักอย่างหนึ่งของการพัฒนาระบบการกระจายยา คือ เพื่อต้องการลดมูลค่ายาคงคลังโดยให้มียาบนหออผู้ป่วยน้อยที่สุด จากการศึกษานี้ได้ร่วมปรึกษากับทางแผนกพยาบาลโดยพยาบาลเป็นผู้กำหนดรายการยาเฉพาะที่จำเป็นบนหออผู้ป่วย(ภาคผนวก ข) เมื่อนำปริมาณและมูลค่ายาคงคลังมาเปรียบเทียบกันก่อนและหลังการพัฒนาระบบการกระจายยา ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงจำนวน(รายการ)และมูลค่า(บาท)ของยาบนหออผู้ป่วยเปรียบเทียบก่อนและหลัง
การพัฒนาระบบการกระจายยาโดยแยกตามประเภทของยา

ประเภทของยา	จำนวน (รายการ)			มูลค่า (บาท)		
	ระบบเดิม	ระบบใหม่	% ความแตกต่าง ^(a)	ระบบเดิม	ระบบใหม่	% ความแตกต่าง ^(a)
ยาเม็ด	370	157	- 57.56	82,030.68	15,680.20	- 80.88
ยาฉีด	174	94	- 45.98	354,344.50	119,761.00	- 66.20
ยาน้ำ	24	27	+ 12.50	10,293.00	2,837.00	- 72.44
ยาใช้ภายนอก	36	40	+ 11.11	15,275.00	5,035.50	- 67.03
รวม	604	318	- 47.35	461,943.18	143,313.70	- 68.98

(a) เปรอ์เซ็นต์ความแตกต่างของ 2 ระบบ ค่าบวก (+) และค่าลบ (-) หมายถึง เพิ่มขึ้นและลดลงจากระบบเดิมตามลำดับ

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า จำนวนรายการยาและมูลค่ายาโดยรวมทั้งหมดในระบบใหม่ลดลงกว่าในระบบเดิม 47.35% และ 68.98% ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของยาพบว่า จำนวนรายการยาเม็ด และยาฉีดในระบบใหม่ลดลงกว่าในระบบเดิม 57.56% และ 45.98% ตามลำดับ เช่นเดียวกับกับมูลค่าในระบบใหม่ ยาเม็ดมีมูลค่าลดลง 80.88% และยาฉีดมีมูลค่าลดลง 66.20% ส่วนยาน้ำและยาใช้ภายนอกจำนวนรายการยาในระบบใหม่มากกว่าระบบเดิม 12.50% และ 11.11% ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาจากมูลค่า พบว่า มูลค่ายาน้ำและยาใช้ภายนอกในระบบใหม่ลดลงกว่าในระบบเดิม 72.44% และ 67.03% ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องมาจากยาน้ำและยาใช้ภายนอกในระบบใหม่มีจำนวนรายการมากขึ้นเพื่อครอบคลุมการใช้ได้ดีขึ้นแต่มีปริมาณในแต่ละรายการลดลงเท่าที่จำเป็น

จะเห็นได้ว่า มูลค่ายาคงคลังโดยรวมบนหออผู้ป่วยลดลง 318,629.48 บาท (68.98%) ภายหลังจากการพัฒนาการกระจายยาแล้ว เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งให้กับโรงพยาบาล ซึ่งเมื่อคิดเทียบกับจำนวนหออผู้ป่วยในโรงพยาบาลซึ่งมีอยู่ประมาณ 50 กว่าแห่งจะสามารถลดมูลค่ายาคงคลังไปได้ประมาณกว่าสิบล้านบาท

เมื่อพิจารณาเฉพาะยาเม็ดและยาฉีด โดยแบ่งตามการออกฤทธิ์ทางเภสัชเปรียบเทียบปริมาณและมูลค่าของยาคงคลังบนหออผู้ป่วย ก่อนและหลังมีการพัฒนาการกระจายยา ได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : แสดงจำนวน(รายการ) และมูลค่า(บาท) ของยาแยกประเภทตามกลุ่มทางเภสัชวิทยาเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนาระบบการกระจายยา

กลุ่มของยาทางเภสัชวิทยา	จำนวน (รายการ)			มูลค่า (บาท)		
	ระบบเดิม	ระบบใหม่	%ความแตกต่าง ^(a)	ระบบเดิม	ระบบใหม่	%ความแตกต่าง ^(a)
ALIMENTRARY SYSTEM	46 (7.62%)	23 (7.23%)	-50.00	11,939.28 (2.58%)	3,120.00 (2.18%)	-73.87
CARDIOVASCULAR & HEMATOPOIETIC SYSTEM	107 (17.72%)	60 (18.87%)	-43.93	139,265.98 (30.15%)	36,815.00 (25.69%)	-73.56
RESPIRATORY SYSTEM	21 (3.48%)	11 (3.46%)	-47.62	2,373.25 (0.51%)	1,021.00 (0.71%)	-56.98
NEURO-MUSCULAR SYSTEM	103 (17.05%)	46 (14.47%)	-55.34	31,689.00 (6.86%)	7,842.00 (5.47%)	-75.25
HORMONES	12 (1.99%)	5 (1.57%)	-58.33	9,919.00 (2.15%)	3,429.00 (2.39%)	-65.44
ANTIBIOTICS	56 (9.27%)	39 (12.26%)	-30.36	102,023.90 (22.09%)	48,069.00 (33.54%)	-52.88
OTHER CHEMOTHERAPEUTICS	48 (7.95%)	13 (4.09%)	-72.92	84,318.01 (18.25%)	24,918.00 (17.39%)	-70.45
GENITO-URINARY SYSTEM	5 (0.83%)	0 (0.00%)	-100.00	1,721.60 (0.37%)	0.00 (0.00%)	-100.00
METABOLISM	30 (4.97%)	9 (2.83%)	-70.00	10,245.10 (2.22%)	1,130.00 (0.79%)	-88.97
VITAMINS & MINERALS	41 (6.79%)	25 (7.86%)	-39.02	5,499.04 (1.19%)	2,029.80 (1.42%)	-63.09
ANESTHETICS-LOCAL & GENERAL	3 (0.50%)	4 (1.26%)	+33.33	280.00 (0.06%)	413.00 (0.29%)	+47.50
ALLERGY & IMMUNE SYSTEM	15 (2.48%)	8 (2.52)	-46.67	12,640.10 (2.74%)	4,442.00 (3.10%)	-64.86
ANTIDOTES & DETOXIFYING AGENTS	3 (0.50%)	1 (0.31)	-66.67	1,936.00 (0.42%)	525.00 (0.37%)	-72.88
MISCELLANEOUS	3 (0.50%)	2 (0.63)	-33.33	297.72 (0.06%)	180.00 (0.13%)	-39.54

(a) เปรียบเทียบความแตกต่างของสองระบบ ค่าบวก (+) และค่าลบ (-) แสดงว่าเพิ่มขึ้นและลดลงจากระบบเดิมตามลำดับ

จากตารางที่ 3 เมื่อแยกพิจารณาตามกลุ่มทางเภสัชวิทยา จะเห็นได้ว่ากลุ่มยาที่มีมูลค่าสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ยาในกลุ่มระบบหัวใจและหลอดเลือด (CARDIOVASCULAR & HEMATOPOIETIC SYSTEM) ยาในกลุ่มปฏิชีวนะ (ANTIBIOTIC) และยารักษามะเร็ง (OTHER CHEMOTHERAPEUTICS) เนื่องจากเป็นยาที่มีราคาแพง และมีปริมาณการใช้มาก โดยในระบบการกระจายยาแบบเดิมจะพบ ยาในกลุ่มระบบหัวใจและหลอดเลือด มีมูลค่า 139,265.98 บาท (30.15%) ยาในกลุ่มปฏิชีวนะ มีมูลค่า 102,023.90 บาท (22.09%) และ ยารักษามะเร็ง มีมูลค่า 84,318.01 บาท (18.25%) สำหรับยาที่มีจำนวนรายการยามากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ยาในกลุ่มระบบหัวใจและหลอดเลือด จำนวน 107 รายการ (17.72%) ยาในกลุ่มระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (NEURO-MUSCULAR SYSTEM) จำนวน 103 รายการ (17.05%) ยาในกลุ่มปฏิชีวนะจำนวน 56 รายการ (9.27%) และภายหลังจากการปรับปรุงระบบการกระจายยาแล้ว โดยให้พยาบาลกำหนดรายการยาบนหอผู้ป่วยเท่าที่จำเป็น พบว่าสามารถลดมูลค่าของยาและจำนวนรายการยาลงไปได้ โดยในระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงใหม่นี้ กำหนดให้มียาในกลุ่มระบบหัวใจและหลอดเลือด 60 รายการ (18.87%) มีมูลค่า 36,815.00 บาท (25.69%) จำนวนรายการยาลดลง 43.93% และมูลค่าลดลง 73.56 %จากในระบบเดิม ยาในกลุ่มปฏิชีวนะ 39 รายการ (12.26%) มีมูลค่า 48,069.00 บาท (33.54%) จำนวนรายการยาลดลง 30.36% และมูลค่าลดลง 52.88%จากในระบบเดิม และยารักษามะเร็ง 13 รายการ (4.09%) มีมูลค่า 24,918.00 บาท (17.39%) จำนวนรายการยาลดลง 72.92% และมูลค่าลดลง 70.45% จากในระบบเดิม สำหรับยาในกลุ่มระบบประสาทและกล้ามเนื้อซึ่งมีจำนวนรายการมากเป็นลำดับที่ 2 ในระบบใหม่มี 46 รายการ (14.47%) ลดลงจากระบบเดิม 55.83% และเมื่อพิจารณาในกลุ่มอื่นซึ่งถึงแม้ว่ามีจำนวนรายการยาและมูลค่าไม่สูงมากแต่ก็พบว่าจำนวนรายการยาและมูลค่ายาลดลงในระบบใหม่เช่นเดียวกัน

2. ผลต่อปริมาณงานของบุคคลากรทางการแพทย์

ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4 : แสดงจำนวนผู้ป่วย ไบสังยา รายการยาประเภทต่าง ๆ ที่จ่ายออกไปตามไบสังยาเป็นค่าเฉลี่ยต่อวันและค่าพิสัยของระบบการกระจายยาทั้ง 2 แบบ

ประเภทข้อมูล	ระบบเดิม ^(a)	ระบบใหม่ ^(a)	เปอร์เซ็นต์ ^(b) ความแตกต่าง	ระดับความ ^(c) มีนัยสำคัญ
จำนวนผู้ป่วย (คน)	19.1 ± 1.29 (17 - 21)	18.86 ± 1.60 (17 - 23)	-1.26	NS
จำนวนไบสังยา (ใบ)	10.03 ± 17.45 (1 - 29)	7.28 ± 4.50 (1 - 15)	-27.72	NS
รายการยาเม็ด (รายการ)	12.32 ± 13.79 (1 - 59)	99.17 ± 40.92 (65 - 217)	+704.95	S
รายการยาฉีด (รายการ)	7.16 ± 6.14 (0 - 20)	17.93 ± 10.15 (1 - 51)	+150.42	S
รายการยาน้ำ (รายการ)	2.76 ± 0.90 (0 - 11)	4.76 ± 1.98 (2 - 10)	+72.46	S
รายการยาใช้ภายนอก (รายการ)	2.35 ± 3.05 (0 - 10)	3.10 ± 1.61 (1 - 8)	+31.91	NS
รายการอื่น ๆ ^(d) (รายการ)	10.17 ± 11.05 (0 - 30)	15.95 ± 12.36 (0 - 44)	+48.93	NS

(a) ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่าพิสัย)

(b) เปอร์เซ็นต์ความแตกต่างของสองระบบ ค่าบวก (+) และค่าลบ (-) แสดงว่าเพิ่มขึ้นและลดลงจากระบบเดิมตามลำดับ

(c) ระดับความมีนัยสำคัญของความแตกต่าง ที่ $p = 0.05$ S = มีนัยสำคัญ NS = ไม่มีนัยสำคัญ

(d) รายการอื่น ๆ ได้แก่ น้ำยามาเชื้อ สารที่ให้ทางหลอดเลือดดำ อาหารเสริม เฮปาริน และแพนซิบริน ข้อมูลรายการยาทุกประเภทในระบบใหม่ เก็บจากไบสังยาและแบบบันทึกการจัดยาที่มีใช้ในระบบใหม่

จากการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของระบบการกระจายยาแบบเดิม และแบบใหม่ดังเสนอในตารางที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

- จำนวนผู้ป่วยเฉลี่ยต่อวันของระบบการกระจายทั้งสองแบบ จากการศึกษาข้อมูลพบว่ามีค่าใกล้เคียงกัน คือ 19 คนต่อวัน และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผลการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลอื่นทั้งสองระบบ ไม่ได้เป็นผลจากจำนวนผู้ป่วยที่แตกต่างกัน

- จำนวนใบสั่งยาเฉลี่ยต่อวันของระบบการกระจายยาทั้งสองระบบ จากการศึกษาพบว่าจำนวนใบสั่งยาลดลงในระบบใหม่ เนื่องจากยาส่วนใหญ่ทางแผนกเภสัชกรรมเป็นผู้ขึ้นไปรับคำสั่งแพทย์เอง และจัดส่งขึ้นไปให้ ดังนั้นงานเขียนใบสั่งยาของพยาบาลจึงลดลง แต่อย่างไรก็ตามพยาบาลยังคงต้องเขียนใบสั่งยาทุกวัน เพื่อชื้อน้ำยามาเชื้อ หรือ ยาฉีดปริมาณมาก เช่น D5W หรือ อาหารเสริม นอกจากนี้ใบสั่งยาก็ยังคงใช้ใบสั่งยาแบบเดียวกับในระบบเดิม ดังนั้นจึงทำให้จำนวนใบสั่งยาในระบบใหม่ลดลงไม่มากนัก และไม่ได้แตกต่างจากในระบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญ

- จำนวนรายการยาเม็ด ยาฉีด และยาน้ำ ที่จ่ายให้ผู้ป่วยเฉลี่ยต่อวัน ในระบบใหม่มีค่ามากกว่าในระบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากในระบบใหม่ปริมาณยาที่จ่ายให้ในแต่ละครั้งมีจำกัดให้ไม่เกินปริมาณการใช้ใน 24 ชั่วโมง จึงทำให้ต้องมีการจ่ายยานั้น ๆ ใหม่อีกครั้งทุกวัน จำนวนรายการยาเม็ด ยาฉีด และยาน้ำจึงเพิ่มขึ้น

- จำนวนรายการยาใช้ภายนอกในระบบใหม่เฉลี่ยต่อวันนั้น ถึงแม้ว่าจะมีค่าเพิ่มขึ้นจากระบบเดิมก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติแล้วพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะยาใช้ภายนอกก็จะจ่ายให้ตามขนาดบรรจุที่มีเท่านั้น เหมือนกันทั้งสองระบบและจะจ่ายให้อีกครั้งเมื่อยานั้นหมด

- จำนวนรายการยาอื่น ๆ ในระบบใหม่เฉลี่ยต่อวันมีค่ามากกว่าในระบบเดิม แต่ก็ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นรายการยาที่มีวิธีการซื้อ เช่นเดียวกันทั้ง 2 ระบบ

1. ผลต่อปริมาณงานของแผนกพยาบาล

จากการศึกษาเบื้องต้น ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของงานพยาบาลเฉพาะที่ทำการศึกษาจับเวลาออกเป็น

ก. งานเอกสารยา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับยา ได้แก่ การคัดลอกคำสั่งแพทย์ลงในใบสั่งยา หรือใน Kardex การเขียนใบสั่งยาเพื่อซื้อยาเพิ่มเมื่อยาหมด การเขียนบันทึกการบริหารยาในเวชระเบียนผู้ป่วย การเตรียมบัตรให้ยา (Medication card) เป็นต้น

ข. งานเตรียมยา ได้แก่ การตรวจเช็คยาที่ได้รับจากห้องจ่ายยา การเก็บยา การตรวจดูยาในกล่องประจำตัวผู้ป่วย การจัดเตรียมยาแต่ละมือสำหรับผู้ป่วยทั้งยาฉีด ยาเม็ด และยาน้ำ

ค. งานบริหารยา เป็นการแจกยาแก่ผู้ป่วยและการให้ยากับผู้ป่วยโดยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ ทางรับประทาน ฉีด เหน็บ พ่น ทางสายยาง เป็นต้น

จากการศึกษาเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานของแผนกพยาบาลใน 1 วัน โดยคิดรวมทั้ง 3 ผลัด และเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบการกระจายยาทั้งสองแบบ ได้ผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 : แสดงค่าเฉลี่ยของเวลาที่พยาบาลใช้ในการปฏิบัติงานแต่ละอย่างที่เกี่ยวข้องกับยาบนหอผู้ป่วยในหนึ่งวัน

ประเภทของงาน	เวลาที่ใช้ใน ^(a)	เวลาที่ใช้ใน ^(a)	เปอร์เซ็นต์ ^(b) ความแตกต่าง	ระดับความ มีนัยสำคัญ ^(c)
	ระบบเดิม (นาที)	ระบบใหม่ (นาที)		
งานเอกสารยา	201.90 ± 43.60	180.50 ± 21.70	-10.15	NS
งานเตรียมยา	153.10 ± 25.02	169.00 ± 23.15	+10.39	NS
งานบริหารยา	92.62 ± 15.05	91.50 ± 11.37	-1.21	NS

(a) ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(b) เปอร์เซ็นต์ความแตกต่างของสองระบบ ค่าบวก (+) และค่าลบ (-) แสดงว่าเพิ่มขึ้นและลดลงจากระบบเดิมตามลำดับ

(c) ระดับความมีนัยสำคัญของความแตกต่าง ที่ $p = 0.05$ S = มีนัยสำคัญ NS = ไม่มีนัยสำคัญ

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าปริมาณงานเอกสารยาไม่แตกต่างกันทั้งสองระบบ ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าในระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ ช่วยลดงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนใบสั่งยาเพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะเภสัชกรเป็นผู้รับคำสั่งแพทย์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนงานเอกสารยาอื่น ๆ เช่น การคัดลอกคำสั่งแพทย์ลงใน Kardex หรือแบบบันทึกการบริหารยา การตรวจเช็คบัตรให้ยากับเวชระเบียนผู้ป่วย ยังคงมีเช่นกันทั้งสองระบบ นอกจากนี้พยาบาลยังคงต้องเขียนใบสั่งยาเพื่อทำการชื้อน้ำยาฆ่าเชื้อ สารละลายที่ให้ทางหลอดเลือดดำ อาหารเสริม ซึ่งเป็นยานอกเหนือไปจากที่ห้องยาจัดให้ ดังนั้นเมื่อมองภาพรวมทั้งหมดแล้ว ถึงแม้ว่างานเอกสารยาจะลดลง แต่ก็ไม่ได้แตกต่างจากระบบเดิม

ปริมาณงานเตรียมยา จากการศึกษาพบว่าในระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ เวลาที่ใช้ในการจัดเตรียมยาของทั้งสองระบบไม่แตกต่าง ทั้งนี้เนื่องจากว่าถึงแม้ว่าในระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ ทางแผนกเภสัชกรรมจัดยาไว้สำหรับผู้ป่วยในแต่ละมือให้ ซึ่งสะดวกในการจัดเตรียมก็ตาม แต่เนื่องจากยาทุกรายการแบ่งบรรจุเพื่อจัดให้อยู่ในรูปยูนิตโดสและพยาบาลต้องถ่ายยาใส่ภาชนะใหม่เพื่อสะดวกในการบริหารยา ดังนั้นในระบบการกระจายยาแบบใหม่ จึงไม่ช่วยลดงานจัดเตรียมยาเท่าใดนัก แต่เป็นการเพิ่มโอกาสให้ตรวจสอบกันระหว่างยาที่ห้องยาจัดให้กับ medication card ทุกครั้ง เป็นการเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้ป่วย

สำหรับปริมาณงานบริหารยานั้น เนื่องจากในระบบการกระจายยาแบบใหม่ไม่สามารถบริหารยาโดยตรงจากที่แผนกเภสัชกรรมจัดเตรียมไว้ให้ได้ พยาบาลยังคงใช้รถเข็นยา นำยาไปแจกให้ผู้ป่วย เช่นเดียวกันทั้ง 2 ระบบ ดังนั้น เวลาที่ใช้ในการบริหารยาจึงไม่แตกต่างกัน

2. ผลต่อปริมาณงานของแผนกเภสัชกรรม

เนื่องจากงานของแผนกเภสัชกรรมมีรายละเอียดปลีกย่อยมาก จึงทำการแบ่งงานของแผนกเภสัชกรรม ออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. งานที่เกี่ยวข้องกับใบสั่งยา หรือการจัดยา ซึ่งได้แก่ การเขียนฉลากยา การจัดยา การตรวจเช็คยา การส่งมอบยา การคิดราคายา นอกจากนั้นยังหมายรวมถึง งานที่เกิดภายหลังจากในระบบการกระจายแบบใหม่ ได้แก่ การรับคำสั่งแพทย์ การแบ่งบรรจุยา การเขียนใบแจ้งหนี้ค่ายา เป็นต้น

2. งานที่ไม่เกี่ยวข้องกับใบสั่งยาหรือการจัดยา ได้แก่ งานที่ทำเป็นประจำอยู่แล้วในทั้ง 2 ระบบได้แก่ การเขียนเบิกยา การเบิกยา การเก็บยาเข้าสู่ การบันทึกใบสั่งยา เป็นต้น

จากการศึกษาผลของระบบการกระจายยาที่ออกแบบขึ้นใหม่ต่อปริมาณงานของแผนกเภสัชกรรม โดยศึกษาจากเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 : แสดงค่าเฉลี่ยของเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานของแผนกเภสัชกรรมใน 1 วัน

ประเภทของงาน	เวลาที่ใช้ (นาที)ในระบบเดิม ^(a)		เวลาที่ใช้ (นาที)ในระบบใหม่ ^(a)		% ความแตกต่าง ^{(b) (c)}	
	เภสัชกร	ผู้ช่วยเภสัชกร	เภสัชกร	ผู้ช่วยเภสัชกร	เภสัชกร	ผู้ช่วยเภสัชกร
งานที่เกี่ยวข้องกับใบสั่งยาหรือการจัดยา	12.05 ± 9.27	50.76 ± 25.94	219.75 ± 35.11	160.50 ± 19.05	+1723.65 (S)	+216.19 (S)
งานที่ไม่เกี่ยวข้องกับใบสั่งยาและการจัดยา	121.90 ± 13.46	215.95 ± 40.68	112.75 ± 16.82	180.75 ± 19.95	-7.51 (NS)	-16.30 (NS)

(a) ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(b) เปอร์เซ็นต์ความแตกต่างของสองระบบ ค่าบวก (+) และค่าลบ (-) แสดงว่าเพิ่มขึ้นและลดลงจากระบบเดิมตามลำดับ

(c) ระดับความมีนัยสำคัญของความแตกต่าง ที่ p = 0.05 S = มีนัยสำคัญ NS = ไม่มีนัยสำคัญ

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็น ปริมาณงานของแผนกเภสัชกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบสั่งยา หรือ การจัดยาของเภสัชกรและผู้ช่วยเภสัชกรนั้น พบว่า ในระบบการกระจายยาแบบใหม่ เพิ่มขึ้น 1723.65 % และ 216.19 % ตามลำดับจากในระบบเดิม ซึ่งเนื่องมาจาก ในระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ทางแผนกเภสัชกรรมทำการจัดยาให้กับแผนกพยาบาล ซึ่งต้องทำทุกวัน ดังนั้นงานของเภสัชกรและผู้ช่วยเภสัชกรจึงเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่การเขียนฉลากยา การจัดยา การตรวจยา รวมทั้งยังมีงานที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ได้แก่ การรับคำสั่งแพทย์ การเตรียมแบ่งบรรจุยา (เพื่อให้อยู่ในรูปของยูนิตโด๊ส) การเขียนใบแจ้งหนี้ ซึ่งล้วนแต่เป็นงานที่ต้องใช้เวลามากทั้งนั้น เพราะมีขั้นตอนที่ละเอียดยุ่งยากมากขึ้นกว่าในระบบเดิม สำหรับปริมาณงานที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับใบสั่งยาหรือการจัดยานั้นพบว่า งานของเภสัชกรและผู้ช่วยเภสัชกรไม่แตกต่างจากในระบบเดิม ทั้งนี้เนื่องมาจากงานในส่วนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับใบสั่งยาหรือการจัดยานั้น ทำเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว ได้แก่ การเขียนเบิกยา การจัดเก็บยา การเบิกยาจากคลัง ซึ่งเป็นงานที่ต้องทำเหมือนกันทั้ง 2 ระบบ

จากผลการศึกษา ปริมาณงานของแผนกเภสัชกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดยา เพิ่มขึ้นจากในระบบเดิมมาก ในขณะที่เดียวกันกับที่ปริมาณงานของแผนกพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมยาไม่ได้ลดลงมากนัก ทั้งนี้เนื่องมาจากในการเริ่มระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ยังขาดอุปกรณ์ที่เหมาะสม ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ที่ช่วยในการแบ่งบรรจุยา ซึ่งการมีอุปกรณ์เหล่านี้จะช่วยจะทำให้การปฏิบัติงานสะดวก และรวดเร็วขึ้นทั้งแผนกเภสัชกรรมและแผนกพยาบาลโดยที่แผนกเภสัชกรรมไม่ต้องเสียเวลาในการแบ่งบรรจุยา ซึ่งจากการศึกษานี้ พบว่าแผนกเภสัชกรรมต้องเสียเวลามากกับการเตรียมแบ่งบรรจุยาไว้ใช้ และถ้ามีอุปกรณ์ช่วยในการแบ่งบรรจุยา เมื่อพยาบาลต้องการบริหารยาให้กับผู้ป่วย ก็จะสามารถนำยาที่แผนกเภสัชกรรมจัดเตรียมให้ บริหารกับผู้ป่วยได้โดยไม่ต้องทำการถ่ายใส่ภาชนะใหม่ ซึ่งจะทำให้เวลาในการจัดเตรียมยาของพยาบาลลดลง

3. ต้นทุนโดยรวมของการดำเนินงาน

ต้นทุนโดยรวมของการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดยา ค่าแรงของแผนกพยาบาล และแผนกเภสัชกรรมที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับยาของทั้งสองระบบ สำหรับค่าสาธารณูปโภคนั้นเนื่องจากการไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสองระบบจึงไม่ได้นำมาคิดจากการศึกษาเปรียบเทียบกัน ได้ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 : แสดงต้นทุนโดยรวมของการดำเนินงานในช่วง 1 เดือนของระบบการกระจายยาทั้งสองระบบ

รายการ	ต้นทุนที่เกิดจากการดำเนินงาน (บาท)		
	ระบบเดิม	ระบบใหม่	ความแตกต่าง ^(b)
ต้นทุนทางตรง			
ค่าวัสดุ อุปกรณ์	642.21	1,307.37	+665.16
ค่าครุภัณฑ์ ^(a)	–	39.23	+39.23
ค่าแรงแผนกพยาบาลในส่วน ที่เกี่ยวข้องยา ^(c)	10,565.13	9,753.12	–812.01
ค่าแรงแผนกเภสัชกรรมที่ เกี่ยวกับการจัดยา ^(c)	1,128.13	8,795.40	+7,667.27
ต้นทุนทางอ้อม			
ค่าแรงแผนกเภสัชกรรมที่ไม่ เกี่ยวกับการจัดยา ^(c)	6,464.30	5,467.20	– 997.1
รวมต้นทุนทั้งหมด	18,799.77	25,362.32	+6,562.55
ค่าเฉลี่ยต่อวัน ^(d)	895.22	1,268.11	+372.90

(a) ครุภัณฑ์ คิดอายุการใช้งาน 5 ปี

(b) ความแตกต่างของสองระบบ ค่าบวก (+) และค่าลบ (–) แสดงว่าเพิ่มขึ้นและลดลงจากระบบเดิม ตามลำดับ

(c) ค่าแรงคำนวณจากอัตราเงินเดือนของแผนกพยาบาลและเภสัชกรรม (ภาคผนวก ข)

(d) เป็นค่าเฉลี่ยต่อวันทำการ

จากตารางที่ 7 เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนในการดำเนินงานในช่วงเวลา 1 เดือนของทั้งสองระบบ พบว่าต้นทุนในการดำเนินงานของระบบการกระจายยาที่ออกแบบขึ้นใหม่นี้ สูงกว่าในระบบเดิม 6,562.55 บาท หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ย 372.90 บาทต่อวัน ทั้งนี้เนื่องจากในระบบการกระจายยาแบบใหม่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์มากกว่าในระบบเดิม ได้แก่ ซองยา ฉลากยา ขวดแบ่งบรรจุยา น้ำ ไม้เก็บยา สำหรับผู้ป่วย (รายละเอียดข้อมูลค่าใช้จ่าย ดูภาคผนวก ฉ) นอกจากนี้ยังพบว่า ต้นทุนที่สูงขึ้นนี้ ส่วนหนึ่งมาจากค่าแรงของแผนกเภสัชกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดยาเพิ่มขึ้นซึ่งมีจำนวนสูงถึง 7,667.27 บาท หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยประมาณวันละ 348.51 บาท สำหรับค่าแรงของแผนกเภสัชกรรมในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการจัดยาหรือใบสั่งยาลดลงจากในระบบเดิม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในขณะที่ทำการเก็บข้อมูลในระบบเดิมนั้น ห้องจ่ายยา ภาปร. 13 ต้องให้บริการคลินิกพิเศษนอกเวลาจึงต้องทำการเบิกยามาส่งสำรองไว้ใช้เป็นจำนวนมาก แต่ในขณะที่ทำการเก็บข้อมูลในระบบใหม่นั้นคลินิกพิเศษนอกเวลาได้ทำการแยกไปเป็นบางส่วน ทำให้การเบิกยาเพื่อสำรองไว้ใช้ลดลงจากเดิมงานในส่วนนี้ของแผนกเภสัชกรรมและค่าแรง จึงลดลง สำหรับค่าแรงของแผนกพยาบาล พบว่า มีค่าลดลง 812.01 บาท หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยประมาณวันละ 36.91 บาท ค่าแรงที่ลดลงนี้ส่วนหนึ่ง พบว่า แผนกพยาบาลลดงานเขียนใบสั่งซื้อยาได้จำนวนหนึ่ง สำหรับงานจัดเตรียมยาซึ่งถ้าวันใดมีรายการยาเป็นจำนวนมากก็จะมีกรช่วยกันจัดเตรียม 2-3 คน ซึ่งในส่วนนี้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ จึงไม่สามารถสรุปได้ว่า ค่าแรงส่วนที่ลดนี้มาจากงานจัดเตรียมยา

เนื่องจากการการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ทำการเปรียบเทียบข้อมูลก่อน และหลังการเปลี่ยนแปลงระบบการกระจายยา อาจมีปัจจัยบางอย่าง ได้แก่ คณะแพทย์ที่ทำการรักษา พยาบาลผู้ปฏิบัติงาน ผู้ป่วยที่เข้ามารักษา ความรุนแรงของโรค จำนวนวันที่ผู้ป่วยพักรักษา ซึ่งแตกต่างกัน ทั้งสองระบบ ส่งผลกระทบต่อจำนวนรายการยาที่เบิก และการปฏิบัติงานของพยาบาลหรือเภสัชกรได้ รวมทั้งต้นทุนในการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาก็พอจะทำให้เห็นแนวโน้มได้

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่าในระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ สามารถลดมูลค่ายาคลังได้ แต่ปริมาณงานของแผนกเภสัชกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดยาเพิ่มขึ้น ปริมาณงานของแผนกพยาบาลไม่แตกต่างกัน และต้นทุนในการดำเนินงานสูงขึ้น แต่ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ทำการศึกษาผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ตามมา เช่น การมีเภสัชกรขึ้นไปปฏิบัติงานดูแล และจัดการเรื่องยาบนหอผู้ป่วย ทำให้พยาบาลมีเวลาดูแลผู้ป่วยมากขึ้น การที่ผู้ป่วยได้รับยาถูกต้อง ปลอดภัย ทำให้เวลาที่ผู้ป่วยอยู่โรงพยาบาลลดลง เหล่านี้เป็นต้น

ตอนที่ 3

ผลการศึกษาคความพึงพอใจของบุคคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ในการศึกษาได้ออกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความพึงพอใจของพยาบาล เกสัชกร และผู้ช่วย
เกสัชกร ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าร่วมในโครงการ หรือได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการนี้

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 26 คนสามารถจำแนกได้ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 : แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (คน) แยกตามประเภทบุคลากร และ
การเข้าร่วมโครงการ

	พยาบาล	เกสัชกร	ผู้ช่วยเกสัชกร	รวม
เข้าร่วมในโครงการ ^(a)	13 (68.42%)	1 (20.00%)	2(100.00%)	16 (61.54%)
รับทราบโครงการ ^(b)	6 (31.58%)	4 (80.00%)	–	10 (38.46%)
รวม	19 (100.00%)	5 (100.00%)	2(100.00%)	26 (100.00%)

(a) เป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติงานในโครงการนี้

(b) เป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติงานในโครงการ แต่ได้รับทราบแนวความคิดหรือ
การปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการนี้

จากแบบสอบถามนำมาประเมินความคิดเห็น โดยแยกตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบคำถาม

1. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามเพศ อายุ และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 : แสดงจำนวน (คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามเพศ อายุ และระยะเวลาปฏิบัติงาน

	พยาบาล (n = 19)	เภสัชกร (n = 5)	ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)
เพศ	หญิง = 19 (100.00%)	หญิง = 5 (100.00%)	ชาย = 1 (50.00%) หญิง = 1 (50.00%)
อายุ	20 – 30 ปี = 5 (26.32%) 30 – 40 ปี = 5 (26.32%) 40 – 50 ปี = 7 (36.84%) 50 – 60 ปี = 2 (10.52%)	20 – 30 ปี = 1 (20.00%) 30 – 40 ปี = 3 (60.00%) 50 – 60 ปี = 1 (20.00%)	30 – 40 ปี = 2 (100.00%)
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน	1 – 5 ปี = 3 (15.79%) 5 – 10 ปี = 5 (26.32%) > 10 ปี = 11 (57.89%)	5 – 10 ปี = 2 (40.00%) > 10 ปี = 3 (60.00%)	5 – 10 ปี = 1 (100.00%) > 10 ปี = 1 (100.00%)

2. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งว่าเคยได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการทดลองพัฒนาปรับปรุงระบบการกระจายยาผู้ป่วยในบ้างหรือไม่ ดังแสดงในตารางที่ 10 ซึ่งจะเห็นได้ว่าประมาณครึ่งหนึ่งของพยาบาลที่ตอบแบบสอบถามไม่เคยได้ทราบมาก่อนเกี่ยวกับโครงการทดลองพัฒนาปรับปรุงระบบการกระจายยา ส่วนเภสัชกร และผู้ช่วยเภสัชกรทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถามเคยได้ทราบมาแล้ว

ตารางที่ 10 : ตารางแสดงจำนวน (คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยได้รับทราบโครงการทดลองพัฒนาปรับปรุงระบบการกระจายยาผู้ป่วยในแบบใหม่

ผู้ปฏิบัติงาน	เคย	ไม่เคย
พยาบาล (n = 19)	9 (47.37%)	10 (52.63%)
เภสัชกร (n = 5)	5 (100.00%)	–
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)	2 (100.00%)	–

3. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามการเคยได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาที่มีลักษณะคล้ายกับระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ดังแสดงในตารางที่ 11 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาที่มีลักษณะคล้ายกับระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้

ตารางที่ 11 : ตารางแสดงจำนวน (คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาที่มีลักษณะคล้ายกับระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่

ผู้ปฏิบัติงาน	เคย	ไม่เคย
พยาบาล (n =19)	1 ^(a) (5.26%)	14 (73.68%)
เภสัชกร (n = 5)	2 ^(b) (40.00%)	3 (60.00%)
ผู้ช่วยเภสัชกร (n =2)	1 (50.00%)	1 (50.00%)

(a) เคยเข้าร่วมในโรงพยาบาลเอกชน

(b) เภสัชกร 1 คน เคยอบรมดูงานในสหรัฐอเมริกา เภสัชกรอีก 1 คนเคยเข้าปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์

4. จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามผู้ที่เคยได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับระบบการกระจายยาแบบยูนิโดสที่นำมาดัดแปลงใช้กับระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ ดังแสดงในตารางที่ 12 ซึ่งจะเห็นได้ว่าพยาบาลส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับแนวความคิดเกี่ยวกับระบบการกระจายยาแบบยูนิโดสที่นำมาดัดแปลงใช้กับระบบการกระจายยาแบบใหม่ สำหรับเภสัชกรและผู้ช่วยเภสัชกรผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้รับทราบแนวความคิดมาแล้วทุกคน

ตารางที่ 12 : ตารางแสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเคยได้รับทราบแนวความคิดเกี่ยวกับระบบการกระจายยาแบบยูนิต โด๊สที่นำมาดัดแปลงใช้กับระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้

แนวความคิด	พยาบาล ^(a) (n = 19)	เภสัชกร (n = 5)	ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)
เคยได้รับ	1 (52.63%)	4 (80.00%)	2 (100.00%)
เคยได้รับบ้างเล็กน้อย	8 (42.10%)	1 (20.00%)	-
ไม่เคยได้รับ	9 (47.37%)	-	-

(a) พยาบาลไม่ตอบ 1 คน

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการกระจายยา

จากแบบสอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการนำเอาระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้มาใช้ ดังแสดงในตารางที่ 13 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบวัตถุประสงค์ในการนำเอาระบบการกระจายยามาใช้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 13 : ตารางแสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการทราบวัตถุประสงค์ของการนำเอาระบบการกระจายยาแบบใหม่มาทดลองใช้

การรับทราบวัตถุประสงค์	พยาบาล (n = 19)	เภสัชกร (n = 5)	ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)
ทราบ	14 (63.16%)	5 (100.00%)	2 (100.00%)
ไม่ทราบ	5 (26.32%)	-	-

ตารางที่ 14 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ทราบวัตถุประสงค์ โดยแบ่งพิจารณาตามของวัตถุประสงค์แต่ละข้อ

วัตถุประสงค์ ^(a)	พยาบาล (n = 19)	เภสัชกร (n = 5)	ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)
ลดปริมาณงานของพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดูแล และจัดยาบนหอผู้ป่วย	12 (63.16%)	3 (60.00%)	1 (50.00%)
ลดปริมาณและมูลค่ายาของคลังบนหอผู้ป่วย ช่วยเพิ่มการหมุนเวียนการใช้ยา	13 (68.42%)	5 (100.00%)	2 (100.00%)
ช่วยให้การใช้ยาในโรงพยาบาลเป็นไปอย่างถูกต้อง และปลอดภัยสำหรับผู้ป่วยโดยเพิ่มโอกาสในการตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรม	9 (43.37%)	5 (100.00%)	1 (50.00%)
ช่วยให้คิคราชายาได้อย่างถูกต้อง ยุติธรรมต่อผู้ป่วยและโรงพยาบาล	10 (52.63%)	5 (100.00%)	1 (50.00%)

(a) ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภายหลังได้มีการพัฒนาระบบการกระจายยา

1. ผลการตอบแบบสอบถามของพยาบาลถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังได้มีการพัฒนาระบบการกระจายยา ดังแสดงในตารางที่ 15 พบว่าพยาบาลผู้ที่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า งานของพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาลดลง สำหรับพยาบาลที่ได้ร่วมรับทราบในโครงการแต่ยังไม่ได้ร่วมปฏิบัติงานในโครงการ มีความคิดว่างานของพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับยาจะยังคงเท่าเดิม

ตารางที่ 15 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของพยาบาลแบ่งตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงงานของพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขายนหออผู้ป่วยในระบบการกระจายยาแบบใหม่

	พยาบาลเข้าร่วม โครงการ (n = 13)	พยาบาลรับทราบ ^(a) โครงการ (n = 6)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้เวลาที่พยาบาลใช้ในการดูแลขายน หออผู้ป่วย เช่น การตรวจเช็คยา การเก็บยา จัดและควบคุมตู้เก็บยา	น้อยลง = 10 (76.92%) เท่าเดิม = 3 (23.08%)	น้อยลง = 3 (50.00%) เท่าเดิม = 2 (33.33%)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้งานของพยาบาลในการจัดเตรียมยา แต่ละมือให้ผู้ป่วย	น้อยลงอย่างมาก = 2 (15.38 %) น้อยลง = 6 (46.15%) เท่าเดิม = 5 (38.46%)	น้อยลง = 1 (16.67%) เท่าเดิม = 4 (66.67%)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้งานของพยาบาลในส่วนของเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับยา	น้อยลงอย่างมาก = 1 (7.69 %) น้อยลง = 5 (38.46%) เท่าเดิม = 5 (38.46%) มากขึ้น = 2 (15.38%)	น้อยลง = 3 (50.00%) เท่าเดิม = 1 (16.67%) มากขึ้น = 1 (16.67%)

(a) พยาบาลผู้รับทราบโครงการ แต่ไม่ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติงานไม่ตอบ 1 คน

ตารางที่ 16 : แสดงจำนวน (คน) และร้อยละของเภสัชกร และผู้ช่วยเภสัชกร โดยแบ่งตามความคิดเห็น เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงงานของแผนกเภสัชกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมยาให้กับผู้ป่วยในระบบการกระจายยาแบบใหม่

	เภสัชกร (n = 5)		ผู้ช่วยเภสัชกร
	ผู้เข้าร่วมโครงการ (n = 1)	ผู้รับทราบโครงการ (n = 4)	(n = 2)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้งานที่เกี่ยวข้องกับการอ่านใบสั่งยา หรือใบเบิกยา	มากขึ้น = 1(100.00%)	เท่าเดิม = 2 (50.00%) มากขึ้น = 2 (50.00%)	น้อยลง = 1(50.00%) ^(a)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้งานที่เกี่ยวข้องกับการคิดราคาขาย	มากขึ้น = 1(100.00%)	มากขึ้น = 3 (75.00%) มากขึ้น = 1 (25.00%) อย่างมาก	เท่าเดิม = 1 (50.00%) มากขึ้น = 1 (50.00%)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดยา	มากขึ้น = 1(100.00%) อย่างมาก	น้อยลง = 1 (25.00%) มากขึ้น = 2 (50.00%) มากขึ้น = 1 (25.00%) อย่างมาก	มากขึ้น = 2(100.00%)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้งานที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายยา	เท่าเดิม = 1 (100.00%)	มากขึ้น = 3 (75.00%) มากขึ้น = 1 (25.00%) อย่างมาก	น้อยลง = 2(100.00%)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ทำให้งานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจเช็คยา	มากขึ้น = 1(100.00%)	เท่าเดิม = 1 (25.00%) มากขึ้น = 3 (75.00%)	น้อยลง = 1(50.00%) ^(a)
ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงใหม่นี้ ทำให้ท่านรู้สึกว่ามีควมรับผิดชอบ และได้ใช้ความรู้เหมาะสมกับวิชาชีพ	มากขึ้น = 1(100.00%)	มากขึ้น = 3 (75.00%) มากขึ้น = 1 (25.00%) อย่างมาก	มากขึ้น = 2(100.00%)

(a) ผู้ช่วยเภสัชกร ไม่ตอบคำถาม 1 คน

2. ผลการตอบแบบสอบถามของเภสัชกรและผู้ช่วยเภสัชกรถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภาย หลังได้มีการพัฒนาระบบการกระจายยา ดังแสดงในตารางที่ 16 พบว่าเภสัชกร และผู้ช่วยเภสัชกร ที่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการนี้ มีความเห็นว่างานส่วนใหญ่ของแผนกเภสัชกรรมเพิ่มมากขึ้น สำหรับเภสัชกรที่ไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการก็มีความเห็นว่างานของแผนกเภสัชกรรมน่าจะเพิ่มมากขึ้น

3. ผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ทำให้ มวลกายยังคงล้นบนหอผู้ป่วยลดลง ดังตารางที่ 17 จะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (80.77%) เห็นด้วย เนื่องจากในระบบการกระจายยาแบบใหม่มียาสำรองบนหอผู้ป่วยเฉพาะที่จำเป็น และยาที่จ่ายไปให้จากแผนกเภสัชกรรมจะมีปริมาณการใช้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง

ตารางที่ 17 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อมูล กายยังคงล้นที่เปลี่ยนแปลงลดลง

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล (n = 19)	1 (5.26%)	13 (68.42%)	4 (21.05%)	–	1 ^(a) (5.26%)
เภสัชกร (n = 5)	4 (80.00%)	1 (20.00%)	–	–	–
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)	1 (50.00%)	1 (50.00%)	–	–	–
รวม (n = 26)	6 (23.08%)	15 (57.69%)	4 (15.38%)	–	1 (3.85%)

(a) เป็นพยาบาลที่รับทราบเกี่ยวกับโครงการนี้ แต่ไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการจึงไม่ทราบ

4. ผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการหมุนเวียนการใช้ยาในโรงพยาบาลที่เกิดขึ้นจากระบบการกระจายยาแบบใหม่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (92.30%) เห็นด้วยว่า (ตารางที่ 18) ระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้การหมุนเวียนการใช้ยาในโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น และส่งผลให้ปัญหาอันเนื่องมาจาก ยาหมดอายุ ยาเสื่อมสภาพ ลดลงกว่าเดิม

ตารางที่ 18 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อการหมุนเวียนการใช้ยาในโรงพยาบาลที่เพิ่มขึ้น และส่งผลให้ปัญหาที่เนื่องมาจากยาหมดอายุ ยาเสื่อมสภาพ ลดลงกว่าเดิม

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล (n = 19)	3 (15.79%)	14 (73.68%)	1 ^(a) (5.26%)	–	1 (5.26%)
เภสัชกร (n = 5)	–	5 (100.00%)	–	–	–
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)	2 (100.00%)	–	–	–	–
รวม (n = 26)	5 (19.23%)	19 (73.07%)	1 (3.85%)	–	1 (3.85%)

(a) เป็นพยาบาลที่รับทราบโครงการ แต่ไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการ

5. ผลการตอบแบบสอบถาม พบว่า 80.77% ของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยว่าในระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ช่วยให้มีการตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรม สามารถลดโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดได้ ดังแสดงในตาราง 19

ตารางที่ 19 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ช่วยให้มีการตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรม สามารถลดโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดได้

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล ^(a) (n = 19)	2 (10.53%)	12 (63.16%)	3 ^(b) (15.79%)	1 (5.26%)	-
เภสัชกร (n = 5)	1 (20.00%)	4 (80.00%)	-	-	-
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)	2 (100.00%)	-	-	-	-
รวม (n = 26)	5 (19.23%)	16 (61.54%)	3 (11.54%)	1 (3.85%)	-

(a) พยาบาลไม่ตอบคำถาม 1 คน

(b) ผู้ตอบแบบสอบถาม 2 คน เป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการ

6. ผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ทำให้การคิดราคาขายเป็นไปอย่างยุติธรรมทั้งต่อผู้ป่วยและต่อโรงพยาบาล พบว่าส่วนใหญ่ (76.93%) เห็นด้วย ผลการตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ช่วยให้การคิดราคาขายเป็นไปอย่างยุติธรรมต่อผู้ป่วยและต่อโรงพยาบาล

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล ^(a) (n = 19)	2 (10.53%)	11 (57.89%)	1 (5.26%)	1 (5.26%)	3 ^(b) (15.79%)
เภสัชกร (n = 5)	4 (80.00%)	1 (20.00%)	-	-	-
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)	-	2 (100.00%)	-	-	-
รวม (n = 26)	6 (23.08%)	14 (53.85%)	1 (3.85%)	1 (3.85%)	3 (11.54%)

(a) พยาบาลไม่ตอบคำถาม 1 คน

(b) เป็นผู้ที่ทราบโครงการ แต่ไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการ

7. ผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการที่แผนกเภสัชกรรมเป็นผู้จัดยาสำหรับผู้ป่วยในแต่ละวัน จากแผนกพยาบาลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (84.21%) (ตารางที่ 21)เห็นด้วยว่าแผนกเภสัชกรรมควรเป็นผู้จัดยาสำหรับผู้ป่วยในแต่ละวัน และเช่นเดียวกับผลในตารางที่ 22 ซึ่งพยาบาลส่วนใหญ่ (84.21%) มีความเห็นว่าแผนกเภสัชกรรมควรมีส่วนรับผิดชอบในการใช้ยาของผู้ป่วยบนหอผู้ป่วย

ตารางที่ 21 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อการที่
แผนกเภสัชกรรมควรเป็นผู้จัดยาสำหรับผู้ป่วยในแต่ละวัน

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล ^(a) (n = 19)	3 (15.79%)	13 (68.42%)	1 (5.26%)	1 (5.26%)	
เภสัชกร (n = 5)	4 (80.00%)	1 (20.00%)	–	–	–
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2) ^(b)	–	–	1 (50.00%)	–	–
รวม (n = 26)	7 (26.92%)	14 (53.85%)	2 (7.69%)	1 (3.85%)	3 (11.54%)

(a) พยาบาลไม่ตอบคำถาม 1 คน

(b) ผู้ช่วยเภสัชกรไม่ตอบคำถาม 1 คน

ตารางที่ 22 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อการที่
แผนกเภสัชกรรมควรมีส่วนรับผิดชอบในการใช้จ่ายของผู้ป่วยบนหอผู้ป่วย

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล ^(a) (n = 19)	3 (15.79%)	13 (68.42%)	–	–	1 (5.26%)
เภสัชกร (n = 5)	3 (60.00%)	2 (40.00%)	–	–	–
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2) ^(b)	–	1 (50.00%)	–	–	–
รวม (n = 26)	6 (23.08%)	16 (61.54%)	–	–	1 (3.85%)

(a) พยาบาลไม่ตอบคำถาม 2 คน

(b) ผู้ช่วยเภสัชกรไม่ตอบคำถาม 1 คน

8. ผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และการประสานงานในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับยาระหว่างแผนกพยาบาลกับแผนกเภสัชกรรม พบว่า ทั้งแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรม (ตาราง ที่ 23) ส่วนใหญ่ (76.92%) เห็นด้วยว่าในระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ทำให้ความสัมพันธ์และการประสานงานในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับยาระหว่างแผนกพยาบาลกับแผนกเภสัชกรรม ดีขึ้นกว่าในระบบการกระจายยาแบบเดิม

ตารางที่ 23 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อความสัมพันธ์และการประสานงานในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับยาระหว่างแผนกพยาบาลกับแผนกเภสัชกรรมที่ดีขึ้นกว่าในระบบเดิม

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล ^(a) (n = 19)	4 (21.05%)	10 (52.63%)	3 ^(b) (15.79%)	—	1 (5.26%)
เภสัชกร (n = 5)	—	4 (80.00%)	—	—	1 (20.00%)
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)	—	2 (100.00%)	—	—	—
รวม (n = 26)	4 (15.38%)	16 (61.54%)	3 (11.54%)	1 (3.85%)	2 (7.69%)

(a) พยาบาลไม่ตอบคำถาม 1 คน

(b) พยาบาลที่ตอบคำถาม 2 คนเป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการนี้

9. ผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพ และคุณภาพในการให้บริการแก่ผู้ป่วยในระบบการกระจายยาแบบใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม (57.69%) เห็นด้วยว่าในระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ มีประสิทธิภาพ และคุณภาพในการให้บริการแก่ผู้ป่วยดีขึ้นกว่าในระบบเดิม ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพ และคุณภาพในการให้บริการแก่ผู้ป่วยในระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ดีกว่าในระบบการกระจายยาแบบเดิม

ผู้ปฏิบัติงาน	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	ไม่ทราบ
พยาบาล ^(a) (n = 19)	1 (5.26%)	9 (47.37%)	2 (10.53%)	2 (10.53%)	4 (21.05%)
เภสัชกร ^(b) (n = 5)	1 (20.00%)	2 (40.00%)	–	–	1 (20.00%)
ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)	1 (50.00%)	1 (50.00%)		–	–
รวม (n = 26)	3 (11.54%)	12 (46.15%)	2 (7.69%)	2 (7.69%)	5 (19.23%)

(a) พยาบาลไม่ตอบคำถาม 2 คน

(b) เภสัชกรไม่ตอบคำถาม 1 คน

10. ผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของพยาบาล เกี่ยวกับการมีเภสัชกรขึ้นไปปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 : แสดงจำนวน(คน) และร้อยละของพยาบาล ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเภสัชกรขึ้น
ไปปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย

	พยาบาล (n = 19)	
การมีเภสัชกรขึ้นไปปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยตามโครงการการศึกษา ^(a)	เห็นด้วยอย่างมาก	= 1 (5.26%)
	เห็นด้วย	= 11 (57.89%)
	ไม่เห็นด้วย	= 2 ^(b) (10.53%)
	ไม่มีความเห็น	= 1 (5.26%)
	อื่น ๆ	= 2 ^(c) (10.53%)
การมีเภสัชกรขึ้นไปปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยทำให้การทำงาน ^(d)	ไม่สะดวก	= 2 (10.53%)
	คล่องตัว	= 2 (10.53%)
	ปกติ	= 10 (52.63%)
	อื่น ๆ	= 2 ^(e) (10.53%)
ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับยาที่ต้องการทราบ	ถามเภสัชกร	= 12 (63.16%)
	ค้นจากหนังสือ	= 14 (73.68%)
	อื่น ๆ	= 1 ^(f) (5.26%)

(a) พยาบาลไม่ตอบ 2 คน

(b) พยาบาล 1 ใน 2 คนเป็นผู้ที่ยังไม่เคยได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการ

(c) พยาบาลคนแรกเป็นผู้ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมในโครงการ จึงตอบว่ายังไม่ทราบข้อมูลชัดเจนสำหรับพยาบาลอีก 1 คนเป็นผู้ที่ร่วมปฏิบัติงานในโครงการตอบว่า ควรมีการประชุมระหว่างพยาบาลกับเภสัชกรถึงแนวทางการปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติ

(d) พยาบาลไม่ตอบ 2 คน

(e) พยาบาลคนแรกเป็นผู้ที่ยังไม่เคยเข้าร่วมในโครงการ จึงตอบว่ายังไม่ทราบข้อมูลชัดเจนสำหรับพยาบาลอีก 1 คนเป็นผู้ที่ร่วมปฏิบัติงานในโครงการตอบว่า ยังไม่สะดวกเพราะเภสัชกรขึ้นไปรับคำสั่งแพทย์ในบางครั้งไม่ตรงกับเวลาที่แพทย์มาเขียนคำสั่ง

(f) ถามจากแพทย์

11. ผลการสอบถามความคิดเห็นของแผนกพยาบาลและแผนกเภสัชกรรมเกี่ยวกับการดำเนินการต่อไปของระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงใหม่นี้ ได้ผลดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 : แสดงจำนวน (คน) และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งตามความคิดเห็นต่อระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ เกี่ยวกับการที่จะดำเนินการต่อไป

	พยาบาล (n = 19) ^(a)	เภสัชกร (n = 5)	ผู้ช่วยเภสัชกร (n = 2)
สมควร	10 (52.63%)	5 (100.00%)	2 (100.00%)
ไม่สมควร	1 ^(b) (5.26%)	–	–
อย่างไรก็ได้	1 (5.26%)	–	–
อื่น ๆ	5 ^(c) (26.32%)	–	–

(a) พยาบาลไม่ตอบ 2 คน

(b) เป็นพยาบาลที่รับทราบโครงการ แต่ไม่เคยเข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการ

(c) พยาบาล 1 คนที่รับทราบโครงการ แต่ไม่เคยเข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการตอบว่ายังไม่เคยปฏิบัติจึงไม่ทราบว่าสมควรดำเนินการต่อไปหรือไม่ พยาบาล 2 คนที่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการตอบว่าสมควรดำเนินการต่อ แต่ควรจะมีการปรับปรุงวิธีการ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกว่านี้ และพยาบาลอีก 2 คนที่ได้เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการ ตอบว่า สมควรจะดำเนินการต่อ แต่ควรจะทำให้ครอบคลุมทั้งผู้ป่วยทั่วไปและผู้ป่วยที่เป็นครอบครัวเจ้าหน้าที่ด้วย สำหรับยาให้ทำครบหมดทุกอย่าง รวมทั้งน้ำยาฆ่าเชื้อ ยาฉีดปริมาณมากที่เป็นสารน้ำพื้นฐานธรรมดา เช่น D5W D5N/2 เป็นต้น

12. จากการสอบถามถึงข้อเสนอแนะ และปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไขของระบบการกระจายยาแบบใหม่ นำเสนอได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่ต้องแก้ไขปรับปรุงของแผนกพยาบาล :

1. ในการนำเอาระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้มาทดลองใช้ ควรให้ครอบคลุมผู้ป่วยทุกประเภท รวมทั้งผู้ป่วยที่เป็นเจ้าหน้าที่และครอบครัวเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทย ตลอดจนผู้ป่วยไม่เสียเงินอื่น

2. เพื่อลดความสับสนในการปฏิบัติงาน ยาทุกประเภทควรจัดหรือทำให้ในรูปแบบของยูนิตได้สีให้หมด ไม่ใช่ทำเฉพาะยาเม็ด ยาฉีด หรือยาน้ำ ดังในการทดลองใช้

3. ในระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ควรเปิดให้มีการบริการตลอด 24 ชั่วโมง

4. ควรนำระบบการกระจายยาที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ ใ้กับหอผู้ป่วยทุกแห่งในโรงพยาบาล
5. เกสัชกรควรขึ้นไปปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยวันละหลาย ๆ ครั้ง เนื่องจากคำสั่งแพทย์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
6. ใบสั่งยา ใบคำสั่งแพทย์ควรมีสำเนา
7. ควรมีอุปกรณ์ช่วยในการทำงาน เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องส่งแฟกซ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ และปัญหาที่ต้องแก้ไขปรับปรุงของแผนกเภสัชกรรม

1. เกสัชกรควรขยายช่วงเวลาการทำงานให้รองรับการเปลี่ยนแปลงคำสั่งแพทย์ได้อย่างน้อยคือ 7.00 – 18.00 น. และวันหยุดราชการ ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาหยาดงกคลังบนหอผู้ป่วยลงไปอีก และจะทำให้ติดตามคำสั่งแพทย์ได้เร็วขึ้น
2. ควรจัดทำคู่มือปฏิบัติงานในระบบการกระจายยาแบบใหม่ หรือข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อคนที่หมุนเวียนมาอยู่ หรือปฏิบัติหน้าที่แทนจะได้เข้าใจ หรือสามารถปฏิบัติงานแทนได้อย่างต่อเนื่อง
3. ควรมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องส่งแฟกซ์ คอมพิวเตอร์ ระบบท่อลมส่งของที่มีประสิทธิภาพ ลิฟต์ส่งของภายในติดต่อดะหว่างหอผู้ป่วยกับแผนกเภสัชกรรม
4. สถานที่ทำงานคับแคบทั้งในส่วนของแผนกเภสัชกรรม และตู้เก็บยาในส่วนของพยาบาล
5. เนื่องจากไม่สามารถกำหนดเวลาในการออกรอบของแพทย์ได้ จึงมีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งแพทย์อยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดปัญหาในการติดตามปรับปรุงคำสั่งแพทย์ของเภสัชกรอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าเภสัชกรจะขึ้นรับคำสั่งแพทย์วันละ 2-3 ครั้งก็ตาม ดังนั้นเวลาส่วนใหญ่ของแผนกเภสัชกรจึงเสียไปกับการรับคำสั่งแพทย์ ซึ่งปัญหาเกิดขึ้นกับแผนกพยาบาลเช่นกัน
6. ควรมีการตกลงกันในเรื่องการสื่อสารระหว่าง แพทย์ พยาบาล และเภสัชกร ในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อกันโดยตรงได้ เช่น มีการเขียนข้อความทิ้งไว้ เมื่อมีปัญหาเรื่องยา เนื่องจากหอผู้ป่วยนี้เป็นหอผู้ป่วยพิเศษ แพทย์เจ้าของไข้จะมาดูแลเป็นครั้งคราวและติดต่อได้ยาก ส่วนพยาบาลเองมีการผลัดเปลี่ยนกันทำงานตลอดเวลา
7. ควรมีการปรับทัศนคติทั้งของแผนกเภสัชกรรม และแผนกพยาบาล โดยเฉพาะแผนกเภสัชกรรม ซึ่งแต่เดิมนั้นมีลักษณะรอให้แผนกพยาบาลมาเบิกยา แต่ในระบบใหม่เปลี่ยนเป็นแผนกเภสัชกรรมเป็นฝ่ายจัดเตรียมยาขึ้นไปให้บนหอผู้ป่วย และเป็นผู้ดูแลหยาดงกคลังบนหอผู้ป่วย

8. เนื่องจากแผนกเภสัชกรรมไม่สามารถเปิดบริการได้ทุกวันตลอด 24 ชั่วโมงได้ เป็นการเปิดโอกาสให้มียาคงคลังบนหอผู้ป่วยมากเกินไปจนความจำเป็นเพื่อสำรองใช้ในระหว่างนอกเวลาราชการ ทำให้เภสัชกรต้องเสียเวลามากในการตรวจ หรือดูแลยาคงคลังบนหอผู้ป่วย

9. รายการยาที่มีสำรองอยู่บนหอผู้ป่วยมีจำนวนรายการยามากเกินไป

10. เนื่องจากผู้ป่วยที่เป็นเจ้าหน้าที่ หรือครอบครัวเจ้าหน้าที่ไม่สามารถนำมาเข้าในระบบการกระจายยาแบบใหม่นี้ได้เนื่องจากยาที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ หรือครอบครัวเจ้าหน้าที่ เป็นยากันละส่วนกับของผู้ป่วยทั่วไปและมีระเบียบในการเบิกจ่ายที่แตกต่างกัน